

Ybl Miklós.

Harminez új főrendiházi tagot nevezett ki imént a király és azok között, a kiket nem a vagyon, nem a születés, hanem tisztán az érdem juttatott a főrendiházba, első helyen áll Ybl Miklós.

A szellemi arisztokraczia egyik kitűnő tagja és ép azért örömmel adjuk ki lapunk hasábjain arcképét e férfunak, kinek multját és tevékenységét művei hirdetik. A legtöbb műépület, mely fővárosunkat díszíti, az ő munkája. Nevét nemcsak a szakkörök, hanem a nagy közönség is ösmeri, a vámpalota, a dalszínház, a budavári építkezések és számos százakra menő épület, naponkint bizonyítják az ő munkásságát és jó ízlését, melyekkel állandó emléket állított magának.

Csak az imént volt, hogy jubiléumát ünnepezték az agg férfunak, a midőn az ország minden részéből a legszivesebben üdvözölték az aggastyánt, a ki nagy kora daczára még mindig fris és még mindig ugyanazzal az ifju erővel dolgozik ma, mint dolgozott hosszú évek során át.

Az építészet terén különös érdemei vannak hazánkban; oly érdemei, a melyeket barátai és ellenfelei egyaránt elismernek. Bátran elmondhatjuk, hogy az a hosszú idő, a melyen át Ybl működött, építészeti szempontból maradandólag nevezetes lesz nálunk.

Az utóbbi félszázadban, de különösen az utóbbi huszonöt évben Budapestet újra építették. A főváros e rövid idő alatt oly óriási gyorsasággal haladt, hogy alig van Európában még egy másik város, a mely ily aránylag csekély idő alatt, oly nagy és

dus eredményeket hozott létre. Az az idegen, a ki huszonöt év előtt látta Budapestet, nem ismer a mai Budapestre. Az építészeti ipar gazdagon virágzott ez idő alatt, számos jeles építész ismertünk meg; de ez építészeti törzskarnak vezére mindenestre

kinevezésre alig számított; mert nagy tehetségét csak szerénysége mulja felül.

És midőn e férfiu arcképét bemutatjuk s üdvözöljük őt, főbb életrajzi adatait a következőkben adjuk:

Ybl Miklós született 1814-ben Sz.-Fehérváron, hol atyja kereskedő volt. Elemi és gimnáziumi tanulmányait szülővárosába végezte, 1825-ben Bécsbe ment s műegyetemi és akadémiai tanulmányait ott befejezván Budára jött, hogy az akkori orsz. építészeti igazgatóságnál alkalmazást nyerjen. 1835-ben Prágába kapott meghívást s ott Koch építész utasítása szerint ő építette a herceg Kinszky-féle palotát. 1839—40-ben tanulmányokat tett Münchenben s Olaszországban, honnan 1841-ben Pestre tért vissza s ettől kezdve 1846-ig önállóan működött Pollák építész társaságában. Ez időszakra esnek művei közül a főthi kastély egy részének berendezése s a kaplonyi templom és kripta építése. 1846—51-ig Főthon lakott s építette az ottani híres templomot. 1851-ben települt meg végleg a városban s ekkor kezdte építészeti tevékenységét, melynek eredményei számos diszépület; de ki győzné egyenkint elősorolni mindazt, a mit a férfiu egy félszázad alatt alkotott. Annyi azonban tény, hogy egy egész várost lehetne alapítani ama nagyszámu épületekből, melyeket Ybl épített.

És ma, midőn e férfiu a királyi kegy kitüntette, mi is szivesen állunk azok sorába, kik Ybl Miklóst ez alkalommal üdvözlik és kívánjuk, hogy ez új pályán, a melyre sok emelet vezetett fel, az ő szokott sikerével és eredményével működjék.

YBL MIKLÓS.

Ybl Miklós volt e hosszú idő alatt és ezt az elsőségét mai napig is megtartotta.

És ha a főrendiházi kinevezéseknek az volt a célja, hogy a polgári érdemet jutalmazzák, úgy e választás szerencsés volt, noha azok, a kik ismerik Ybl Miklóst, a kik ismerik az ő polgári egyszerűségét és szerénységét, tudják, hogy Ybl Miklós e

A főrendiház új tagjai.

Hosszu vita, sok röpirat, feszült várakozás, minden oldalról élénk érdeklődő figyelem előzték meg a főrendiház módosi tásáról szóló törvényjavaslat tárgyalását. Végre a képviselőház elé került s letárgyalták. A főrendiház annyira módosította, hogy az eredeti javaslatnak még csak árnyéka se maradt meg; de a kormánypárt elfogadta így is.

A törvényt közelebb végrehajtották, ki van nevezve a harmincz új főrendi tag. A kinevezés azonban sok tekintetben még jobban meglepte az országot, mint annak idején az eredeti javaslat.

Ha végig nézünk a névsoron, egészen tisztán áll előttünk, hogy a főrendiházi reformnak nem volt más célja, mint a kormány erősítése. A harmincz kinevezett tag között összesenkét ellenzéki férfiú van: Somssich Pál és Simonyi Lajos báró, a többiek hiven fogják támogatni a kormányt.

Ha ismételve nézünk végig az új főrendiek névjegyzékén, akkor mint egy torony magaslik ki az eredeti javaslat ama bölcs intézkedése, hogy 150 tag, azaz százötven kitűnőség neveztessek ki. Vajon milyenek lettek volna e kitűnőségek akkor, a midőn a most kinevezett harmincz tag között ott látjuk *Burghardt* Konrád urat, a hengeralmi és az «Adria» magyar tengeri hajózási társulat igazgatóját, a mely utóbbi társulat arról neveztes, hogy a kormány évi 150,000 forint szubvenczióban részesíti és daczára ennek oda jutott, hogy rövid néhány év alatt elköltötte összes alaptőkéjének felét; -- *Sváb* Károlyt, a ki ugyan régóta képviselő, de a mily régen tagja a képviselőháznak, ép oly régen nem hallottunk tőle ott egy szót sem. Mit szóljunk Kochmeister báró kinevezéséhez, a kiről nyílt titok, hogy csak is törve beszéli a magyar nyelvet.

Ha a törvényjavaslat célja az volt, a minthogy mindenki úgy fogta föl, hogy a született törvényhozók mellett kitűnőségek is működjenek a főrendiházban: a kinevezések e len sok tekintetben kifogás tehető.

A kinevezettek névjegyzéke a «távol levők» által tündöklök. Mellőzték Bittót, Kerkápolyit, Széll Kálmánt, Lévy Henriket és számos kitűnő tagját közéletünknek, a kik hivatva lettek volna a főrendiház tanácskozásait nagy tudományuk, gazdag tapasztalásuk és szakértelmük által emelni. És ezek után valójában csodálkoznunk kell, hogy Somssich Pált és Ghyczy Kálmánt, közéletünk e két kimagasló alakját még is ott találjuk a névsorban.

A kinevezésekkel, a kormánypárt félhivatalos közlönyét kivéve, a sajtónak egyetlen közege sincs megelégedve. És a sajtó, ha valaha, úgy ezuttal bizonyára hű tolmácsa a közvéleménynek.

Már pedig a kormánynak különös gondot kellett volna fordítani arra, hogy az első kinevezések tapintatosan eszközöltesenek. Mert ez intézkedés egészen új és ha a kinevezetteket ma ellenszenv fogja fogadni a főrendiházban, ez ellenszenv továbbra is megmarad és hosszú időnek kell elmulnia, míg e hiba ki lesz köszörülve.

A főrendiház most kinevezett tagjainak névsora a következő:

Barcsay József kamarás és magyar testőr,

Bombelles Károly gróf, a trónörökös főudvarmestere,

Burghardt Konrád, a pesti Hengeralmom részv. társ. vezérigazgatója,

Ghyczy Kálmán belső titkos tanácsos,

Gyulai Pál író,

Hertelendy József főispán,

Hirschler Ignác dr. budapesti szemorvos,

Hunfalvy Pál író,

Kautz Gyula egyetemi tanár s az osztrák-magyar bank alkormányzója,

Kochmeister Frigyes báró, a budapesti ipar- és kereskedelmi kamara elnöke,

Luczenbacher Pál nagykereskedő,

Lukáts Antal, a magyar földhitelintézet igazgatója,

Lumnitzer Sándor dr. egyetemi orvostani tanár,

Máriássy János altábornagy,

Melczér István nyugalmazott személynök,

Mikó Bálint főispán,

Mixich Kálmán földbirtokos,

Molnár István főispán,

Nyáry Adolf báró, József főherczeg főudvarmestere,

Nopcsa Ferencz báró, a királyné főudvarmestere,

Ordódy Pál belső titkos tanácsos,

Ormós Zsigmond főispán,

Perczel Miklós főispán,

Ráth Károly főpolgármester,

Simonyi Lajos báró földbirtokos,

Somssich Pál v. belső titkos tanácsos,

Stoczek József műegyetemi tanár,

Sváb Károly országgyűlési képviselő,

Várady Károly, a pesti első hazai takarékpénztár-egyesület igazgatótanácsának elnöke és

Ybl Miklós műépítész,

Kineveztetésükről a miniszterelnök egyelőre levélben értesítette őket; a rendes királyi meghívót annak idejében, mint a többi tagok, a belügyminisztérium útján fogják megkapni.

Arisztokraták az irodalomban.

Méltán nevezte Carlyle, a chelseai bölcse az irásvágyat a legerősebb ösztönnek, mely mindnyájunkban megvan ép úgy, mint a fajfentartási ösztön. Az irásvágy is fentartási ösztön: ösztöne az egyéniség fentartásának a halál után, azért oly erős, a kiből megnyilatkozik, azért oly általános.

Schiller rajongva zengette:

Von des lebens gütern allen
Ist der ruhm das höchste doch.

A költő dicsősége azonban a legnagyobb. Az a dicsőség ez, mely az egyéniséget legtovább és legerősebben tartja fen. Julius Caesar dicsősége már csak annyiból áll, hogy nevét minden művelt és félművelt ember ismeri, tettei meg vannak írva vastag könyvekben, emlékezete él az egész világon, életrajzát minden kis diák tudja; de *egyénisége* elveszett örökre. Fidiász, Apellesz, Nagy Sándor, Roscius örökké élő nevek; de örökre eltűnt egyéniségek, még annyira sem azok, mint a költői fantázia által alkotottak: egy Don Quijote, egy Don Juan, egy Hamlet, egy Alcest. És Coriolán, Bánk bán, III. Rikárd egyénisége jobban él a költőben, mint a történelemben. Nagy Károly más alakot adott a világnak, de egyéniségének hatását közvetlenül ma már nem érzi senki. Columbus, Guttenberg, Schwarz Berchtold nevei fenmaradnak az idők végeig, mert fontos mivelődés-történeti

tényekhez vannak kötve; *énük* azonban örökre, visszahozhatatlanul a sirba szállott.

Ellenben Horác apánk most is velünk van testestül-lelkestül. Hatása csendes, de tartós. A háboru, ágyugolyó, népek hódítása nagy lármával jár, de nem hat oly messzire, mint a fény csendes terjedése. A trójai háboru összes hőseivel egyetemben ma már csak egy rég elmúlt nagy esemény; Homérosz, a ki megénekelte, egy nagy ember.

A költőhöz, mint az egyéniség fentartójához legközelebb áll a filozóf. Jézus, Buddha, Mohammed, mint morálfilozófok most is élnek egyéniségükben, mely az emberiség milliói közt van szétszórtva. Kevésbé alkalmasak az egyéniség megőrzésére a képző művészetek és még a zene is, jóllehet oly közvetlen hatása, oly érzelmeket ébreszt, melyek az illető zeneszerző egyéniségével nincsenek összefüggésben. De ha Jób könyvét olvasom, magát Jóbót hallom jajgatni; és nem az a nyomtatott papiros, hanem maga Salamon király panaszkodik a hiúságok hiúságán.

Ha Ádám s Éva nem ettek volna abból a bizonyos almából és az embernek nem kellene meghalnia, azt hiszem sose támadtak volna nagy költők, művészek, filozófok, reformátorok, hanem az emberek (mert akkor se lettek volna egyenlők!) csupán arra törekedtek volna, hogy hatalomban, gazdagságban, előkelőségben mentül jobban kiváljanak a többiek közül. Mert akárki mit beszéljen, minden nagy tett rugója a dicsvágy, az a leküzdhetetlen ösztön, hogy, ha már testünk az enyészeté, legalább nevünk, emlékezetünk éljen mentül hosszabb jövőben. Gazdagság, előkelőség pedig nem elegendők arra, hogy nevünk fenmaradjon. Nem tudom, micsoda előkelő s dúsgazdag patriciusok tapsolták Rosciust; míg a művészet apjának az emlékezete most is él. Mert a dicsőség nem pénzhez s születéshez, hanem tettekhez és alkotásokhoz tapad. Csak annak marad fen az emlékezete, a ki tettei vagy szílleme által tünt ki.

A költészet és egyáltalán az irodalom, mint már említettem, még azzal a nagy előnnyel is jár, hogy nemcsak tetteinket s emlékezetünket, hanem ennél többet, egyéniségünket magát is megőrzi az utókor számára. Ezért a legáltalánosabb, legerősebb, legnagyobb áldozatokra képes az írói dicsvágy és ha szellemi tehetetlenséggel párosul, egyszersmind a legaránytalanabb. A történelem följegyezte hatalmas zsarnokok, Nerók ama nagy hiúságát, hogy kitűnő költőknek tartásák őket. Azokban az időkben voltak nagy költők, nagy tettek, nagy népek is. Ellenben hanyatlás jele, ha, mint napjainkban is, teszem a képzőművészetet vagy a színészetet kultiválják szertelenül a költészet rovására. Ez azt mutatja, hogy a nagy egyéniségek halványodnak, kiveszőben vannak, a minék különben az a kárpótlása, hogy az általános műveltség terjed és a civilizált, intelligens emberek száma szaporodik. Így a költészet a legarisztokratikusabb művészet és bizonyos demokratikus áramlat kell hozzá, hogy a képzőművészetek és a színészet virágozzanak.

A bibliában, a költemények e legrégebb gyűjteményében királyokkal, egy Dáviddal, Salamonnal találkozunk, mint szerzőkkel. De nemcsak a zsidóknál, hanem más régi

népeknél is gyakori eset volt, hogy a hatalomban, ezimben legelső írói dicsőségre vágyakoztak; hogy műveikkel nem váltak ki és minden hatalmuk és gazdagságuk mellett sem állottak silányságokat írni: ez csak még elevebben illusztrálja tételemet: az írásvágy hatalmas voltát. A középkorban, különösen a francia irodalomban, az arisztokrata írók egész seregével találkozunk, sőt volt idő, melyben az irodalmat csaknem kizárólag a papság és a nemesség ápolta. A trubadúrok és minnesangerek nagyrésze nemesi származású lovag volt és különösen a történet-, helyesebben a krónika-írás volt az, a mivel az előkelő férfi-világ szeretett foglalkozni. Egy Villon vagy egy Hans Sachs akkor a ritkaságok közé tartoztak és mint kuriózumok lettek említve, míg ma a legelső rétegekből fölvergődött poéta gyakori eset, csak hogy manapság a kor nivelláló, asszimiláló irányánál fogva Burns nem marad meg parasztnak, Bret Harte szedőnek, Csepreghy asztalosnak.

Az újkor volt az, mely a költészetet kivette a nemesség kezéből és a mészáros fiából Shakespearet és Petőfit, az óráséból Rousseaut, a zsidógyerekből Heinét adott az emberiségnek. De azért éppen a legújabb kor szolgáltatta a legnagyobb költő-arisztokratákat. Nálunk Zrínyi és Gyöngyösi óta mondhatni a nemesség és arisztokraczia tartotta fen az irodalmat, míg Petőfivel és Aranyval megszületett az u. n. népies iskola. De még ebben az időben is mind a három legkiválóbb regényírónk: Jósika, Eötvös, Kemény, az arisztokraczia táborából került ki. Irodalommal foglalkozó arisztokratáink száma napjainkban is elég nagy. Igaz, hogy nincs köztük se Zrínyi, se Balassa, se Amade, se Kemény, se Teleki László, a mit sajnálni lehet, de azért kötelességünk konstatálni a tényt, hogy arisztokratáink közül ma is sokan foglalkoznak irodalommal.

Dicsősége az arisztokratáknak, hogy e századnak talán legnagyobb költője táborukból került ki. Lord Byron ez, a Don Juan és Childe Harold halhatatlan szerzője és Anglia nagy irodalmának Shakespeare után legnagyobb büszkesége. Kivüle még egy jeles költő arisztokrataja volt Albionnak az újabb időkben: a hányatott sorsu, nyomorban elhunyt Sheridan báró, a Rágalom iskolájának zseniális szerzője.

Az újabb olasz irodalomnak három előkelő arisztokrata szerzett dicsőséget: Alfieri gróf, a legkiválóbb olasz drámaíró s a kit elsőnek kellett volna említenem: Leopardi gróf, a pesszimizmus halhatatlan lirikusa, a kit Schopenhauer s Musset méltán tartottak oly nagyra és a ki e század legelső költői közt foglal helyet.

Még pazarabbul szülte a költőket e században az orosz főnemesség, a mi annyival meglepőbb, mert az orosz arisztokraczia nevelése nem volt nemzeti, hanem francia és mégis egy Puskinban, egy Lermontovban, egy Turgenyevben, egy Sollogubban élt legélénkebben az orosz nemzetiség eszméje.

Ki ne ismerné a fiatal korában párbajban elesett Puskinnak, az oroszok Byronjának Anyeginjét, e minden nyelvre (a mienkre Bérczy Károly által kitűnően) lefordított, százszor utánzott modern verses regényt! Puskin az újkori orosz költők

atyja és Turgenyevvel együtt e gyorsan felvirágzott irodalomnak legnagyobb neve. Turgenyev nem volt ugyan arisztokrata, de vagyonát, nevelését és az orosz viszonyokat tekintve, mint előkelő orosz nemes bizvást annak vehető. Lermontov, az oroszok Peőfije, továbbá Sollogub s Tolsztoi, a kitűnő regényírók, szintén költő-arisztokraták, szintén ismeretesek mindenütt, a hol mivel emberek laknak. Szláv népről levén szó, megemlítem még a lengyel Fredro grófot, a jeles vigjátékirót, kinek egyes műveit a mi nemzeti színházunkban is élénk tetszés mellett szokás adni.

A francia szellem irányát a nagy forradalom egészen megváltoztatta. Míg a középkorban a francia nemes világ volt az irodalom legszorgalmasabb művelője s még jóval később is egy La Rochefoucauld herceggel, Montesquieu-vel, d'Alembert-rel, Holbach-hal, Nivernois-val stb. találkozunk Franciaország kiváló írói, szellemei közt: a nagy forradalom lezajlása után a nevezetes francia írók közt egy arisztokrata se tűnt fel, jóllehet éppen a legkiválóbbak: egy Lamartine, egy Musset, egy Hugo Viktor előkelő nemesi osztályból származtak. Az arisztokrata-világ női tagjai között azonban ebben a korban is többen szentelték idejüket a múzsáknak.

Az újabb német irodalomban megint jelentékeny kontingens az arisztokratáké. Első helyen említendő Platen gróf, a sorsdrámaírók zseniális kigunyolója, e nagy műveltségű, mély szellemű, tökéletes formájú, első rangú német költő, a kit még mindig nem méltányolnak eléggé. Más nevezetesebb mágnás-költők az újabb s legújabb korból a következők: Grün Anasztáz (Auersperg gróf) a kitűnő osztrák politikai költő, a szintén nemesi családból származott Lenau (Nimbsch von Strehle-nau) mellett e század legnépszerűbb osztrák lirikusa, Halm Frigyes (Münch Bellinghausen báró) jeles drámaíró, a Sohn der Wildniss, Wildfeuer, der Fechter von Ravenna, Griseldis stb. általánosan kedvelt szerzője. Tőle való az a széltiben ismert vers is:

Mein herz, ich will dich fragen,
Was is denn liebe? Sag'!
Zwei seelen und ein gedanke,
Zwei herzen und ein schlag.

Említendő még: De la Motte-Fouqué gróf, Zedlitz báró, a Stolberg grófok, Schack gr., Strachwitz gróf, Pückler-Muskau herceg az utóiró, Baudissin báró, legújabban Wickenburgné-Almássy grófné sat. sat.

Látható tehát, hogy az arisztokracziának aránylag kis tábora, mely minden téren annyi kiváló szellemet ajándékoz az emberiségnek, a legújabb korban is oly fényes neveket irt be az irodalomtörténetbe, mint: Byron, Puskin, Leopardi, Platen, Kemény Zsigmond, Eötvös József sat. sat. Mind ezeknél az írás-vágy kiváló szellemi kvalitással párosult. Tízszerez amaz arisztokratáknak a száma, a kik szintén tollat forgattak, de a Parnasszus aljánál maradtak.

Sőt nemcsak az arisztokraták, hanem fejedelmi vér sarjadékai, koronás fők is érzik napjainkban a múzsa csókjának varázserejét, a költészet bájitalát, a dalban való megnyilatkozás ellenállhatatlan ösztönét. Shakespearet koronás fejek, egy száz

és egy portugall király fordították; a jelenlegi bajor király és II. Oszkár svéd király szintén ellátogatnak Helikon berkeibe és Carmen Sylva (Erzsébet román királyné) szélesebb körökben is bizonyos népszerűséget vívott ki magának. A mi jelenlegi uralkodóházunk se maradt távol az irodalomtól; királyunk testvéröccse, a tragikus sorsu Miksa mexikói császár hangulatos, igazi tehetségre valló lírai verseket irt és ki ne tapasztalta volna örömmel, hogy Magyarország leendő királya, Rezső trónörökös is élénken érdeklődik az irodalom iránt, sőt maga is forgatja a tollat!

De hogyan is volna lehetséges, hogy a költészetet, az emberi szív és szellem e legnemesebb, legáltalánosabb és legérthetőbb megnyilatkozását ne szeretnék éppen azok, a kiknek szerencsés születésüknél fogva a nagy közönségnél fogékonyabbnak kell lenniök minden iránt, a mi szép, a kikiről leginkább kell föltételeznünk, hogy a poézis parfümje náluk lelki szükség! Azért mondtam a költészetet a legáltalánosabb művészetnek, mert minden ember megérti; de egyszersmind a legarisztokratikusabbnak, mert művelése a legfinomabb, leggyöngédebb, legdisztिंगváltabb szellemet tételezi föl. És nagy költőnek lenni bizony több, mint születni — nem jó királynak. Byron mint pusztán lord egy arasznyi időn át kényelemben, pompában élő és aztán örökre sötét feledésbe menendő halandó; mint nagy költő egy nemzet büszkesége, ezredévek világossága. Homérnak a koldusnak, Shakespearenek, a mészáros fiának nem kell szégyenkezniök, ha lord Byront rokonuknak mondja az utókor.

Reviczky Gyula.

A párisi szalon.

II.

A történelmi képirás számos, igen érdekes példány által van képviselve. Van itt minden időből, minden fajból, minden vidékről. Kövessük a kronológiai sorrendet, legalább általános vonásokban; mert ez a legkönnyebb mód el nem tévedni e champs-elységi Babelben. Itt látjuk a zsidó legendákból Bramtot-tól «Tóbiás elutazását» egészen új, eredeti felfogással festve; továbbá Cabanel-től «Saila, Jephtha leánya» című, meghatóan érdekes képet. Ismeretes a bibliai legenda, (Birák K. 11.) mely szerint a gileadabeli Jephtha, hitsorsosai által az Ammon fiai ellen viselendő had fővezéréül lett fölkérve. Jephtha elfogadta a felhívást és fogadást tett istennek, hogy ha győzelmesen tér haza, égő áldozatnak ajánlja fel azt, a ki legelőször házi küszöbén eleibe jön. És ime, midőn győzelemittasan tér haza, kit lát háza küszöbéről kilépni, mint egyetlen leányát, és gyermekét: Sailát, ki dudával és csörgődobbal vigan közeledik feléje. Jephtha a fájdalom jelképezéséül felhasítja ruháját és így szól leányához: «Oh, leányom, mennyire meghajlitasz és megsomoritasz te engemet. Én isten ellen emeltem ajkamat és azt vissza nem vehetem». — Erre a leány: «Atyám! ha isten ellen emeltem ajkadat, tégy úgy, amint ajkad fogadta, minthogy isten győzelemre segített Ammon fiai ellen! De kérlek, engedj nekem két hónapot, hogy lemenve a hegyek közé, ott pajtásaimmal elsirassam

szüzességemet». És így lőn. Saila két hónapot töltött a hegyek közt barátnőivel, sirás és kétségbeesés között, hogy ily fiatalon kell meghalnia. Ezt a momentumot örökitette meg Cabanel igen kedvesen és meghatóan. Nem képzelhető bájosabb és lebilincselőbb jelenet, mint a félig meztelen leányok csoportja, a mint hosszú brussiai selyemrubájokban Sailát körülveszik és vigasztalni akarják. Igazi keleti szépségek, kiválva arcvonásaik szabályossága és mozdulataik elegáns könnyedsége által; jelképei a szenvedő és kétségbeesett barátság, mely hasztalan keres vigaszt, mert nem talál. A kép közepén áll Saila magas, méltóságos, bájos alakja, a mint a fájdalomtól megtörve, egy társnője vállaira támaszkodik. A nemes arc a bánatos lemondás kifejezését viseli homlokán s ámbár hallani véljük ajkairól e szavakat: «Ne sirjatok leányok!» — mégis jól esik lelkének a részvét e tüntető nyilatkozata. Vásznonra varázsolt zsoltár ez a kép, annak minden odaadó szelidségével és fájdalomkiáltásaival együtt.

Ugyanezt a tárgyat dolgozta fel H. Le Roux, csak hogy más felfogással. Ő Sailát egyedül ábrázolja a feláldozás napján, a mint égnek emelt karokkal lesi a napot, melynek fölkelését igen, de leáldozását már nem éri meg. A hajadon leány alakja gyönyörűen emelkedik ki a végtelen égben és a határnélküli pusztaságban. A nagy fájdalom megértésére tudnunk kell, hogy a zsidók különös bánatnak és szegénynek tekintették, ha a leány mint hajadon hal meg; azért siratja Saila fiatalsága mellett szüzességét.

Ménard festő, a vén Homér alakját, Andrée Chénier, a korán elhunyt költő e szavai után érzékitette meg:

Ainsi le grand vieillard, en images hardies
Déployait le tissu des saintes mélodies;
Les trois enfants émus à son august aspect
Admiraient d'un regard de joie et de respect
De sa bouche abonder les paroles divines...

Az Iliász és Odisszée költője fiához támaszkodva énekel és pengeti liráját. Három fiatal pásztor a fűbe heveredve hallgatja áhitattal. Távolabb látszik a tenger magas sziklacsúcsokkal, melyeket az esthajnal köde homályba borít.

Az antik Olaszország két festő által van képviselve: Boulanger és H. Le Roux által. Első a Grachusok anyját, a dicső Cornéliát mutatja be, a mint a két fiára támaszkodva, kik egyedüli büszkeségét képezik — az ajtón kilép. Tibérius, a nagyobb fiu telve szeretettel néz anyjára testén a latiklávval, a szenátorok ruhájával, melyet a gyermekek ama napig viseltek, a melyen a férfi tógát felöltötték. A kis Cajus arcvonásaiban már valami vadabb és fegyelmetlenebb kifejezés van, kezében az ostorral és a saruval, melyek mai napig is a gyermekek játékszerét képezik, a nélkül, hogy sejtenek e nemes játékszerek eredetét, mely több kétezer évesnél. Bármily érdekesek legyenek is e gyermekek, a kik hivatta vannak később annyi szenvedélyt és bosszút fölkelteni, mégis a boldogság az, a mi e képen előtűnik: az anya boldogsága, a ki, mint a költő mondáná: «Csillagos álomban élvezi az anyaság dicső és ittasító boldogságát».

Hector Le Rouxnak «Pompéi-i titokzatos

köve» a régi világnak tudományosabb, mondhatni költőibb részét tárja elénk. Mindig érdekes marad, a mi az ókori legendához vezet bennünket. Tudvalevő, hogy a rómaiaknál különösen Campagniában, az elfogadott isteni szertartások mellett még számtalan vallási kultusza divott, melyeknek eredetét az idők homálya fedi. Ilyenek voltak a városok és a házak isteneinek szóló szertartások, melyeket a család körében vagy bizonyos meghatározott helyen tartottak s melyeknek alapul hagyományok, bizonytalan emlékek vagy maradványok, szolgáltak. — Pompejiben, a hol a templomok hemzsegnek, — méltón mutatva be a kollektív vallás fogalmát, — egy szerény külsejű ház szétrombolásánál nemrég egy fekete kőre akadtak, mely a kapu feletti nyílásban négy erős szög által volt megerősítve s előbb egy veres, azután egy sárga festéssel volt körülveve; jobbra, balra tőle szögek állottak ki, jelölve, hogy itt valaha szent képek voltak kiaggatva. Ez a kő szolgált anyagul a festőnek, művéhez. Egy fiatal leány a tornáczon haladva, megáll és átöleli. Hogy egy közönséges meteórkövel van-e dolgunk, melyet a régiek csudakőnek neveztek, s mely annyi babonás hiedelemre nyújtott okot, mint a pesszinonti híres kő, melyet Cybélius templomában őriztek, mint az istenek anyjának jelképét, — nem lehet tudni? Nem is akarjuk e kérdést eldönteni; (megelégszünk a fiatal leány bájos alakjának csodálásával, a kit a festő a veszte szűzek minden kellemeivel s egyidejűleg ecsetének minden varázs erejével ruházott fel.

Most lépünk be a modern korba, vagy legalább hagyjuk el az ókort. Mailard elvezet minket az utolsó gall vezér halálához; Luminais, mindig híven a kezdetleges Franciaország emlékeihez, Gilperich temetését tárja elénk, kit a rettenes Fredegund öletett meg; Maignan, az emberi hiúság szomorú valójával ismertet meg, megmutatva a földön fekvő, halottas ágyáról leesett két, fia által elhagyott holttestét annak az embernek, kit Hódító Vilmosnak hívott a világra; e jelenet szivfacsaró realizmussal bír; gunyja a történelemnek, a maga förtelmes valójában és kegyetlenségében.

Rohegrosznak «Jacquerie»-ja még borzasztóbb realizmus: nem egy embernek halála, hanem egy csoport asszonyok, gyermekek legyilkoltatása, vadállatnak beillő emberi arccal bíró szörnyetegek által. A jelenet a XIV. századba vezet bennünket: János király fogsága anarkiába döntötte az országot; a parasztság csapatokká alakult és tüzzel vassal pusztított; ölte az urakat és gyújtogatta a kastélyokat. A művész azt a percet választotta megörökítésre, midőn a várfalaknál minden fegyver-fogható ember a védelemben elesett és a vad horda, felhaladva a balkónokon, az attört ablakokon keresztül ama terembe tör be, a hol az asszonyok és a gyermekek vannak összegyűlve; egy paraszt a megbecstelenítés jelképezésére összetöri a grófi család czimerét, kinek vértől párolgó szivét és fejét, lándzsára szúrva viszi egy másik. Mindegyikük kaszával, lándzsával, botokkal van fölfegyverkezve; a füstölő falak, a kastély drágaságai máglya alá gyújtva, még fokozzák a jelenet rémitő voltát; köröskörül a nők és a gyermekek halálra rémült alakjai, kik a földön

vonszolják magukat: itt egy arannyal átszőtt ruhában az anya, gyermekeivel karján, fuldokolva, magán kívül; távolabb az öreg dajka, megdermedt szemével; tőle jobbra egy fiatal nő alakja, a ki rémületében elbukott és mindezek felett uralkodik az ősz nagyapa álló alakja, a mint violaszínű, s hermelinnel bélelt ruhájában, fején házi sapkával, fenséges nyugalommal és mozdulással nézi szegény családját, melyet előtte gyilkolnak le sorra.

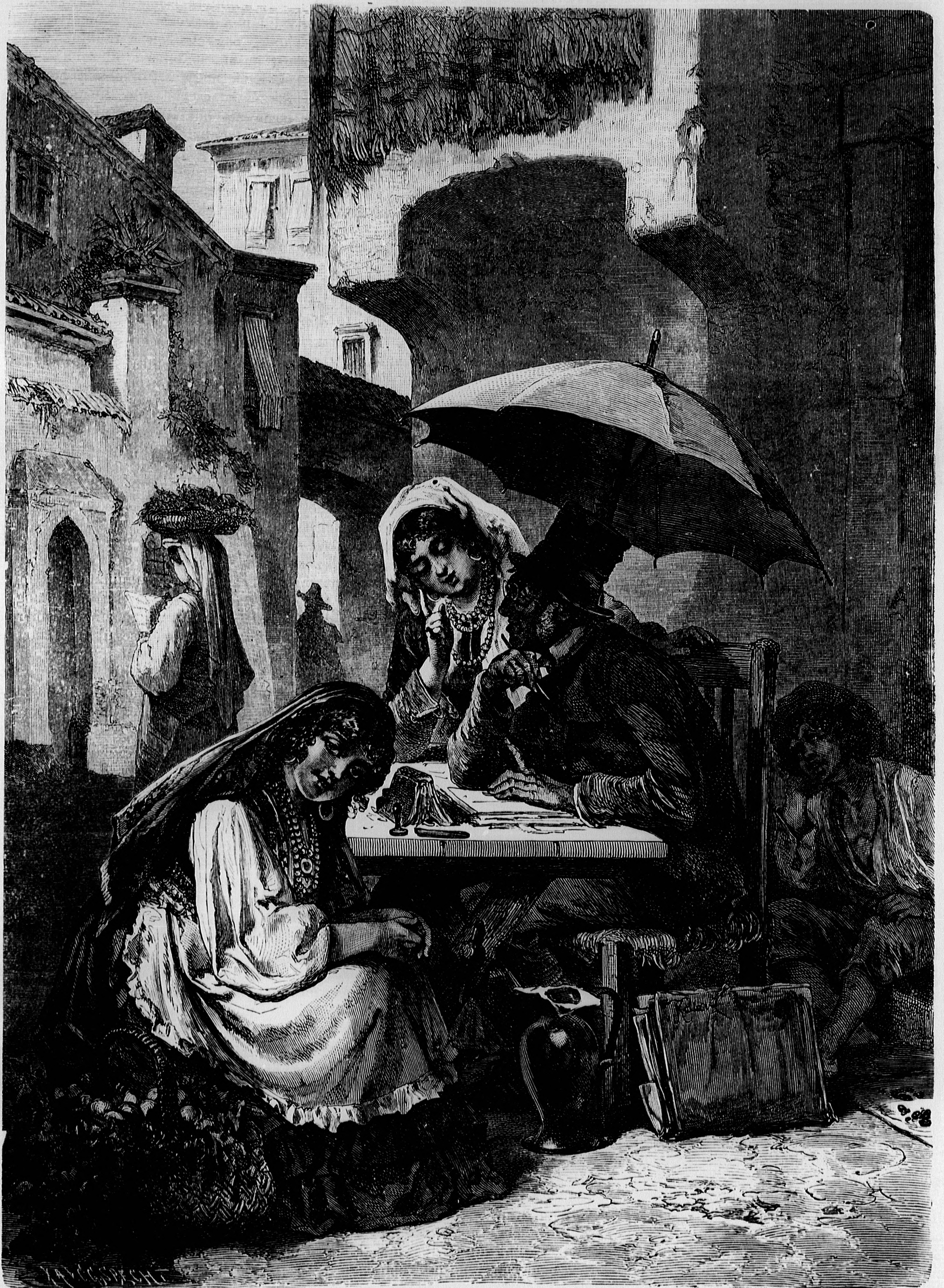
Rohegrosse minden bizonnyal tehetséges művész, bir drámai erővel és a mi kezdő embereknel különösen ritkaság, ügyesen komponál; előbbi műveinél a részletek kifogás alá eshettek, de most az eszközök oly hatalmával lép fel, mely mesteri várakozásra jogosít.

A középkor szerencsét hozott azoknak, kik tárgyukat ezuttal belőle meritették. Moreau de Fours-nak «Megbélyegzett» (Stigmatisée) című képe visszavisz bennünket assisi szt. Ferencz csodás emlékéhez, a ki egyszerre Krisztus sebeivel érezte magát borítva. A tudomány az utolsó időben, magyarázni igyekezett e rögtöni sebnyílásokat, melyeket Krisztus sebeinek neveztek el.

A kép egy kolostor belsejét ábrázolja. A szenvedő leány egy karszékbe dől, félig meztelen mellel, karjait, melyek fehérruhával vannak bekötve, párnákra támasztva, melyekből a vér cseppekben esorog; mellette áll egy barát, magyarázva a nézőknek a felsőbb akarat konzekvenciáit; a bámulók serege áll, egynehányan közelebb jönnek, mások távolabb tartják magukat, némelyek szkeptikus arcot vágnak; a kép háttérében látszik a kápolna belseje, melynek színes ablakain át sajátságos fény árad a terembe, mely az egész csoportnak fantasztikus színt kölcsönöz. Minden alak komolyan átgondolt tanulmányra hagy következtetni s különösen a barát arcza remek. Moreau, ki mindig jó kolorista volt, ma a szó valódi értelmében festő.

Szemünk a sok szomorú jelenet után egy vigabbon szeretne megpihenni. Megtaláljuk e nyugpontot Bérond hármasképében: «III. Henrik Velenczében». A közepső kép Valois Henriknek a doge általi fogadtatását tárja elénk a «Palazzo ducale»-ban; a bal oldalin végignézi Henrik a tiszteletére rendezett disztornát; a jobb oldalin távozik Henrik a hercegi palotából, kísérvé a doge, a szenátorok és a követek egész serege által. Bérond, ki igen jól ismeri Velenczét és mestereit, a lagunák városa iránti előszeretetből oly nagy feladatra vállalkozott, mely legalább is egy Veronesét vagy Tiepolót igényel.

Lépünk vissza egy századot és álljunk meg Merciernek «Michel Angelo»-ja előtt. Szerző nem elégszik meg azzal, hogy korának első szobrása, hasonlóan a művészhez, kiből lelkesedését meríti, be akarja bizonyítani, hogy ép oly mesterien kezeli a vésőt, mint az ecsetet. Mercier, a Medicis-k sirjának alkotóját úgy mutatja be, a mint a természet előtt térdelve, egyszerű tanulóvá alacsonyítja le magát. M. Angelo a sanspítoei szerzeteseknél, egy földalati helyiségben tanulmányoz egy fél holttestet, melynek egyik karját bitófához erősítette, hogy könnyebben mozgathassa. Az előtte fekvő papíron már felboncolta és kicsinyített vázlatokat készített fölöle. Hogy ne

KUPIDÓ SZOLGÁLATÁBAN.

legyen gondja a fáklyára, mely világitó eszközzel szolgált neki, azt a holttest oldalába szurta: ennek lángja veres fényt vet a törzsre és a papírra, melyre feljegyzéseit teszi. A jelenet, mely visszataszító lehetett volna, csupán szenvedélyes, még pedig oly szenvedélyt árul el, mely megmenti a végtelen művészetet, mellyel kezelve van.

Érdekes festmény még François Flamengtól Maria Antoniette, a mint a vesztőhelyre hurcolják és «Nagy Péter csár Mme de Maintenonnál», Mm de Champrenandtól. Jean Paue Laurensék «Faustja», csak a szalon részére küldött vizitkártyája ama festőnek, ki annyi híres kompozíciónak szerzője: de mily titokzatos költői mélység nyilatkozik ez egyszerű, agg tudós alakjában, kit dolgozó osztályánál mutat be a szerző, és mennyire meglátszik a mester a legkisebb munkánál is.

E különben is hosszúra terjedt szemlét a történeti festmények felett nem fejezhetjük be méltóbban, mint felemlítésével ama fájdalmasan vonzó festménynek, melyet Félix Barrias állított ki «Chopin halála» czimvel. Szerző az utolsó időben kilépett a küzdők sorából; annál szívesebben üdvözljük őt ma gyönyörű kompozíciójával, mely előtt kevés szem fog szárazan maradni. — Az utolsó napon — így beszéli ezt Chopin életrajzíró L. Enault — alig néhány órával a fenséges pillanat előtt észrevette Chopin ágya fejenél Potoczka grófnőt (ki eljött, hogy meghalni segítse) magas, karcsu termetével, fehérbe öltözve, hasonlóan ama remek angyalokhoz, melyeket csak a legideálisabb festők képzelete tud teremteni. Chopin fölkererte őt, hogy énekeljen . . . A grófnő, az érzelmeiktől megtörve állott a zongorához s egy zsol-tárt énekelt Marcellótól. Chopin hirtelen rosszul lett: mindenki megijedt. Egy általános mozdulattal mindnyájan térdre borultak; senki se szólott, csak a grófnő hangja hallatszott, mint egy tulvilági dallam, a sirás és sóhajok között . . . Chopin keresztény lelke jobb hazába költözött a szent himnusz ez utolsó soránál:

«La prière en chantant, l'emporta dans les cieux».

Nincs szükség a festményt jobban leír-nunk; a miről különben se tudnánk fogalmat nyújtani, az annak a nagy fehér alaknak a szépsége, ki a kép közepéből, mint a fájdalom és a harmónia szobra emelkedik ki, továbbá a vonalak imponzans kerekdedsége és az alakok ügyes csoportosítása, mely egy cseppet se von le a kép fájdalmas és szomorú érzetéből.

Az arcképek maguk is történetet képviselnek: az emberek és a tárgyak történetét: a jelmezek, az ahhoz tartozó dolgok és különösen az arckifejezés által. Élénken volt ez látható nemrég Párisban az «Ecole des Beaux Arts» által rendezett jelen század arcképeinek kiállításán.

A számtalan művészi kivitelű arcképek közül megemlítjük C. Durantól egy fiatal asszony gyönyörű portreit, a mint szőke hajfürtei egy széles fekete tollas kalap alá vannak gyűrve; a nőt ülő helyzetben látjuk, boldogan, mosolyogva, kezében egy rózsával, melynek színe az egész kép hátterét megélénkíti és a vigság és őszinteség bélyegét nyomja rá. Távolságban látható ugyancsak Durantól Pelouze asszony alakja. A félig felfogott draperia megett a chenon-

ceauxi kastély körvonalai tűnnek elő. Állva és egy terrász lépcsőjéről lelépőben látjuk a kastélytulajdnosnő szerete're méltó alakját, minden keresettség nélkül, családi otthoniasságában, mely azonban nem zárja ki a választékos öltözéket. Fehér satin selyemruhát visel; fején csipkekendő, vállán egy nagy fekete köpeny, rózsaszínnel bélelve, mely majdnem az egész ruhát elfedi s melyet kezeivel tart össze. Ime egy kép, mely mindenestre történelem lesz a jövő századra nézve. Állítottak még ki Comerre, Cabanel, Courtois, Giron, a «két nővér» szerzője és mások szebbnél szebb arcképeket: leányokét, asszonyokét, gyermekekét, de terünk nem engedi, hogy ezekről külön megemlékezzünk.

Szükséges még megemlékeznünk a «kelet» festőiről s nekik néhány szót szentelnünk. Ámbár tul vagyunk azon az időn, midőn a Marilhat-k, Descamps-ok és Delacroix-k bámulatba ejtették kortársaikat, ama verőfényes tájképek és jelenetek által, melyeket állítólag Kairóból és Konstantinápolyból hoztak magukkal és nagyon jól tudjuk, hogy az a sok szultánnő, a kit nekünk bemutatnak, Batignollesban vagy Marseilleben született. Azért is inkább a szokásnak hódolunk, midőn külön regisztráljuk őket, mert bátran sorolhatnók vagy a történeti vagy a genre képirás közé. Ezek között első Géromenak «Brussiai fürdője», mely jó alkalom volt a festőnek a meztelen szép női testet különböző mozdulataiban mutatni be. A legnagyobb vászon a szalonban Clairinnek a «Mórok Spanyolországban» című képe. Hatásos, nagyszerű festmény. B. Constant ujjalag óriási sikert fog aratni «A serif igazságszolgáltatása a XV-ik században» című képével. Nagy kép és gyönyörű kivitelű. A kelet megöli az asszonyokat; a háremek története hosszú lán czolata a kivégzéseknek.

Egy ilyen tár élénk a szerző a legmegrázóbb alakban. Egy terem márvány padozatán össze-vissza fekszenek a szerencsétlen áldozatok; csend van, csak a halál uralja e gyászos jelenetet; némán mint áldozataik, akiket azokká tettek, ülnek a hóhérok egy sarokba vonulva és várva uruk jöttét és szerencsekívánatait; egy ablakon keresztül gyöngéd napsugár hatol be, gunyosan világitva meg a legbájosabb női idomokat; legalább fényes haláluk van, mely megengedi a művésznek kerülni a halál borzalmaikat. Gyönyörű lap egészben, mely a művésznek sikereiben különben is gazdag pályáján újabb lépcsőfokot jelez.

Szólanunk kellene még a zsáner-képirásról, a jelenkorból meritett festményekről és a tájképekről, de ezek száma légió és mi még csak a revek vagy a képek címeinek elősorolására se szoritkozhatunk. Elég, ha annyit említünk, hogy mind e fajok gazdagon vannak képviselve s hogy akad közöttük sok figyelemre méltó mű. Magyar festő műve az egész tárlaton mindössze 3—4 van.

És most, bevégezve szemlénket, ama meggyőződésünknek adhatunk kifejezést, hogy a modern francia képirás, mely az utóbbi időben mind a felfogásban, mind a kivitelben a realiztikus irányt tüzte ki czélul, már eddig is igen nagy tért hódított. Csakhogy a nemzeteknél, melyek ez irányt elfogadták, legtöbb esetben hiányzik a francziák finom érzéke, izlése és lelemé-

nyessége, szóval különösen hiányzik náluk a francziáknál virtuozitássá emelt technika.

E tekintetben nekünk magyaroknak, kik szintén a francia izlés befolyása alatt állunk, nagyon sok a tanulni valónk. De ezt pusztán másolás által soha sem érhetjük el. Kell, hogy e tulajdonok honi művészeinknél maguktól ébredjenek, mintegy a természet talajából fakadjanak s az utánzás nyúgeiból kiemelkedve, a képekre az eredetiség bélyegét nyomják.

Ez az eredetiség jellemzi és teszi becsessé és nagyérdekűvé a francia szalon termékeit, melyek ha nem is egytől-egyik világra szóló remekművek, de együttesen és külön is azt bizonyítják, hogy egy nagy nemzet-hez illő művészi alkotások.

Regmeczi P. János.

A piaristákról.

Nem lesz talán érdektelen, ha a *kegyesrendiek* vagy szokottabb néven *piaristák* derék szerzetéről jelen cikkünkben részletesen foglalkozunk, annál is inkább, mert e szerzet a többi vallásfelekezetek előtt is nagy tekintélynek örvend.

Köztudomású dolog, hogy a piaristák kizárólag tanítással foglalkoznak. A hazai középiskolák felvirágzása és a tankönyv-irodalom terén szerzett érdemeik, és mindenekfelett *hazafias* működésük folytán oly nagy elismerést érdemelnek, hogy róluk részletesen megemlékezni s elismerőleg szó-lani kedves kötelességünknek tartjuk.

E derék szerzetet az apostoli buzgal-máról ismert s később szentté avatott spanyol eredetű Calasanz József (szül. 1556. megh. 1648) alapította 1614-ben. (Mások szerint 1607-ben). A pápai megerősítést megnyervén, csakhamar mindenfelé elterjedtek az ifjúságot ingyen oktató piaristák, vagy másképp ájtatos rendiek. Hazánkban e szerzetes-rend már 1642-ben meghonosult és 1692-ig lengyel, majd 1721-ig német kormányzók alatt működött, míg végre az utóbb nevezett évben VI. Károly beleegyezésével *Barna* (vagy *Borno*) Gergely fő kormányzó lett az *első „provinciális“* és így önálló tartományra szervezkedett. Első iskolája (1642-ben) Podolinban és a második (1660-ban) Privigyén nyílt meg. (Ugyancsak e századba esnek a breznóbányai s szentgyörgyi házak alapításai is). A múlt század közepéig már 18 házuk volt a piaristáknak. Ez időtáiban a gimnáziumok főképp a jezsuiták vezetése alatt állottak s ezért a piaristák alapítójuk terve szerint is, főképp a szegények elemi oktatásával foglalkoztak és ezek számára, a mennyiben alapítványaik megengedték, konviktusokat is állítottak fel. Az 1715-iki országgyűlés a piaristák rendjét törvényesen befogadta. Ez időtől kezdve vagyoniuk is szaporodni kezdvén, annál több iskolát tarthattak fen. Minden helyen, a hol iskolájuk volt, egyuttal a népoktatással foglalkoztak.

Nagyítás nélkül elmondhatjuk a piaristákról, hogy általában sokat tettek arra nézve, hogy a régi szegényiskolák lassankint átváltoztak népiskolákká, melyekben rendszeren 3 osztályt tartottak fen, az olvasók, írók és számológok osztályát. Ezután jött a gimnázium 5—6 osztállyal és végül

a bölcsészet két és a teológia három évi tanfolyammal.

Később — különösen a népoktatási törvény életbeléptetése óta — a népoktatás terén működni lassankint megszűntek. Jelenleg már csak Kolozsvárott, Nagy-Károlyban, Privigyén, Sátoralja-Ujhelyen és Tatán működnek kegyesrendi elemi tanítók, továbbá Szegeden a veterán Tóth K. János, még ma is a városi községi elemi iskolák buzgó felügyelője. Annál nagyobb tért foglaltak el a középiskolákban. Jelenleg vezetésük alatt állanak a következő főgimnáziumok: Budapest IV. ker., Kecskemét, Nagy-Kanizsa, Nagy Becskerek, N.-Károly, Kolozsvár, Szeged, — hazánk legnépesebb gimnáziuma — Temesvár, Trencsén, Nyitra és Vác. A nem teljes gimnáziumok közül a piaristák vezetése alatt állanak: Debreczen, Kis Szeben, Léva, Máramaros-Sziget, Podolin, Privigye, Sátoralja-Ujhely, Selmezbánya, Magyar Óvár, Rózsahegy, Tata, Veszprém és Szentgyörgy (Pozsonymegyében). Teológiai intézeteik jelenleg Vácson és Nyitrán vannak. Tehát összesen 5 népoktatásban, 11 fő- és 13 főgimnáziumban s 2 szemináriumban tanítanak a kegyesrendiek. Növendékeik száma a nyolczvanas évek elején 7–8 ezer közt váltakozott.

A rend tagjai közül igen sokan tüntették ki magukat a tudomány és különösen a tanügyi irodalom terén. A régiek közül elegendő megemlítenünk Dugonics Endrét és Révay Miklóst, kik a magyar irodalomban a kis diák előtt is ösmert tudósok s nyelvészek. Az újabb nemzedék köréből a piaristák közül elismert tekintélyek: Szabóky Adolf, Horváth Czirill; mindkettő már meghalt és mindkettő jeles tudós volt, s különösen Szabóky az iparoktatás terén fejtett ki nagy tevékenységet. Purgstaller J., Somhegyi Ferencz, mind budapesti egyet. tanárok; továbbá kiváló alakjai a piaristáknak: Csaplár Benedek, Váry Gellért, Hanák János, Arányi Béla, Czirbusz Géza stb. stb. Ez utóbbiak mint tankönyvirók elismert tekintélyek.

Jelenleg Kalmár Endre tartományi rendfőnök alatt — ki 29-ik e sorozatban — 235 áldozár s mintegy 100 növendék van 24 házban, melyekkel kivétel nélkül iskolák állanak kapcsolatban.

A tanítási nyelv mindenütt magyar és mint György Aladár jeles tanférfiu megjegyzi, a vezetés több helyen valóban példányszerű.

A kiválóan hazafias rend tagjai még az abszolútizmus alatt is nagy buzgalmat fejtettek ki a magyar szellem ápolásában.

Benyák Bernát piarista már 1777-ben magyarul tanította a bölcsészetet.

A piaristák voltak az elsők, kik a jelen század elején az ifjúság közt alapított önkép ő egyletek által a magyar irodalom pártfogását meghonosították.

Irodalmunk, mely a piaristákkal bővebben foglalkozik, még nem teljes. Csaplár Benedek megírta ugyan a kegyesrend történetét, de e mű még nem jelent meg teljesen. A monografiák közt nevezetesebbek: Császár Imre: «A kegyesrendiek nyitrai főgimnáziumának története». (Nyitra 1876.) Váry Gellért: «Huszonöt év (1850–1875.) a kegyesrendiek irodalmi működéséből» (Vác, 1877.).

Sirisaka Andor.

Az angol királynő udvara.

Érdekesek ama szokások, melyek az angol királynő udvarában megvannak honosítva, és nem kevésbé érdekes az, hogy a szabad angol nép a civilizisztának minden egyes tételét részletezi. A királynő udvara sok hivatalnokot foglalkoztat, ezek között van pl. lord Steward, jelenleg earl of Sidney, 24,000 forint évi fizetéssel, lord Kensington kincstárnok és earl of Breadalbane, mindegyikük 10,000 forint fizetéssel, a háztartás felügyelője, sir John Cowell őrnagy 15,000 forint fizetéssel, és a konyhahivatalnokok összesen több mint 140,000 frt fizetéssel. Az udvari marsal járandósága 24,000 forint, a fővadászmesteré ugyanannyi, a master of the horse jelenleg a westminsteri herceg, a leggazdagabb angol nemes, kinek naponként 12,000 forint jövedelme van. Ez az állás 30,000 forint évi fizetéssel és még azzal az előjoggal jár, hogy ő felsége költségén és az ő livréjében egy kocsist, négy lakájt és hat lovászt tarthat. Az earl of Cork a vadász kutyák felügyelője 13,000 forint évi fizetéssel, St. Albans herceg az örökös főszolymár 32,000 forint évi fizetéssel, habár a királynőnek természetesen sohase volt egyetlen sólyommadara sem Lord Alfred Paget tábornok a főlovászmester 12,000 frt fizetéssel és alatta a 1 nyolcz nemes lovászmester, mindegyikük 9000 frt fizetéssel. Négy diszapródnak, mindegyik 1200 forint fizetéssel, az a feladata, hogy a királynő uszályát hordja, arra az esetre, ha ilyet hordana.

Roxburgh hercegnő van megbízva a királyi ruhatár felügyeletével, és mr. Erskinet a groom of the robes-t nehéz munkájában mr. Boutein, a clerk of the robes, támogatja. A nyolcz nemes hölgy, kiknek az a hivatásuk, hogy a királynő társaságában legyenek és kiknek «ladies of the bed-chamber» a hivatalos elnevezésük, hat hetenkint váltakozik és mindegyiküknek 6000 forint évi fizetése van.

Számtalan lelkész áll ő felsége szolgálatában, testi jólétéről pedig nyolcz orvos és nyolcz sebész gondoskodik: a királyi cselédséget két más orvos gondozza, a míg a gyógyszerészeknek, a fül-, szem- és fogorvosoknak, vegyészeknek stb. serege a mellékszakkokkal foglalkozik.

A királyi család meglehetősen szűk tagjain kívül az uralkodónő a fogadásokat a legszűkebb korlátok közé szorítja. A királyi ebédre való meghívás az egyetlen kitüntetés, melyben kiváló papokat, minisztereket, követeket, tábornokokat — sőt idegen fejedelmeket is — részesíteni szokott és az ily vendégek száma ritkán több ötnél vagy hatnál.

Mikor a parlament Viktoria királynő trónralépése alkalmával a civilizisztát megállapította, nagyon óvatosan járt el és pontosan körvonalozta azokat a czélokat, a melyekre ezek az összegek fordítandók. A megszavazott 385,000 font sterling a következő czélokra volt fordítandó: 60,000 font a magánpénztár számára, 131,000 font az udvari hivatalnokok fizetésére, 172,500 font a háztartásra, 13,200 font alamizsnákra, 8040 font határozatlan czélokra. Már most azt állítják, ha a királynő bizonyos czélokra a megszavazott összegnél kevesebbet költ, a megmaradó

összeget a parlament rendelkezésére kell bocsátania. De ez sohase történt meg. A királynő a többletet, továbbá Cornwall hercegség évi jövedelmét — mintegy 600,000 forintot — és még sok más összeget magánvagyonára gyarapítására használta, úgy hogy az angol királynő ez idő szerint a világ leggazdagabb egyénisége, és még a Rotschildok se mérkőzhetnek vele. Nagybritanniai és amerikai birtokai, továbbá consolokban levő tőkéje (öt millió font) nagyon tetemesek és mesésen jövedelmeznek.

A visszavonultság daczára a királynő élete az angol társadalomnak fénypontját képezi, és szigorúan ügyel környezetének erkölcsi tisztaságára és senkit se bocsátanak az udvari ünnepekre, a kinek nevére folt esett. Ezeknek az udvari ünnepeknek egész Európában alig találók párját. A királynő az ily ünnepek megtartására rendszeren egy-két napra Londonba szokott rándulni. Ilyenkor szokták azokat, kiket a királynőnek még nem mutattak be, ebben a megtiszteltetésben részesíteni, a fiatal hölgyeknek a társaságba való belépése is ettől a megtiszteltetéstől függ. — Az eljárás igen egyszerű. Valamennyi megjelent elvonul a királynő mellett, mihelyest a szertármester a nevét hangosan és érthetően kiáltja; az illető mélyen meghajtja magát, megcsókolja a királyi kezét, eltűnik a terem másik végén és így kivette részét a nagy eseményből. A királynő nagy ritkán néhány szót intéz valamelyik ismerős egyénhez, a gránátos testőrség ismeretes zenekara a belső és a Life guards a külső udvarban játszanak. Ételeket, italokat nem szolgálnak fel és így mindenki fogatához siet. Négy órakor mindennek vége van, az uralkodónő elhagyja a palotát és az öt órakor a Paddington állomáson rá várakozó különvonattal Windsorba utazik, hol hat órakor már a trón mellett ül.

SZÉPIRODALOM.

Végzet.

*Ti csillagok, ti fényes égi lángok,
Kik bánatomnak éjjelére láttok:
Feleljetek nekem, ki itt szomorgok,
Leszek-e én még életembe' boldog?
Hát az van-e megírva végzetemben,
Hogy egyre sírjak, sóhajtsak szünetlen,
S örömmel bé ne teljek sohasem...
Feleljetek, ti lángok odafenn!*

*A nyári éjben czéltalan' bolyongva
Törtem ki csüggedőn e sóhajokba.
A házak komoran reám meredtek;
Érzém, hogy testem minden ize reszket.
Láz égetett, vagy ihlettség talán?...
S a csillagokban im ezt olvasám:*

*Eddig csak sírni és szenvedni tudtál;
Legboldogabb voltál, midőn aludtál.
Gyermekkorod magános volt s anyátlan;
Mint ifju ködben jártál, nem sugárban,
S szenvedni fogsz míg nem roskadsz a sírba...
A csillagokban ez vagyon megírva.
A boldogságról mondj le mindörökre:
Bánatra vagy teremtvé, nem gyönyörre.
Reviczky Gyula.*

Párisi séták és képek.

I.

Kezdjük a nagy boulevardokon. Itt érezzük csak igazán, hogy Párisban vagyunk; ez a világváros lüktető főere, mely minden évszakban más, de mindig egyetlen. Hogy különbözik a farsangi boulevard, a grand Prix boulevard-jától! Mennyire más egy népiünnepkor, mint midőn az éhes munkás nép ellepi és torlaszokat emel kövezetéből! Mily különös karácson estéjén! A fák két oldalán a barakkok hosszú sora, a házak és barakkok mögött sűrűn hullámzó nép, alig lehet haladni, minden pillanatban valakibe ütközünk. A Bastille körül még a külvárosi munkás nép szerzi be véres ve-rejtékén keresett sous-jain az «étrenneseket. Amott egy bábke-eskedő hangosan hirdeti áruit «Seulement 10 sous, entrez messieurs et mesdames, seulement dix sous». Bódéja veres-fehér és kék zászlókkal van feldiszitve; könnyű neki, a választásokon kortesvezér, a mit tán borvirágos orráról le is lehet olvasni; így nem is csoda, hogy oly harsány bangja van.

Boltját két füstölő petroleum lámpa világítja meg. Köröskörül viasz és porcellán bábuk vannak felakasztva: ez Charlotte Corday, amaz Mária Antoinette, ez a fekete nadrágos kóczhaju baba Marat, amaz meg XIV. Lajos. «Achetez messieurs, seulement dix sous».

A bolt előtt nagy tömeg ember. Marat-t egy öreg asszony bámulja, barna, összeaszott fején zöld fejkötő, egy könnyű kendővel takargatja kiszáradt tagjait, hideg van nagyon, csontos kezei egészen elké-kültek, pedig úgy dörzsölgeti vékony ujjait; most a kóczos Charlotte vont a magára figyelmét; hej de jó volna haza vinni valamit kis unokáinak ez estére, de hát nincs pénz. «Achetez mm. Achetez!»

Az a kis leány pedig, a ki ott ujját tövig szájába dugta, egy kis «Gavroche» a temp'e környékéről. Kis fitos orrát szemtelenül felbiggyeszti, odaáll a boltos elé s visító hangon elkiáltja magát: «A moi citoyen-sans le sou». A boltos félig haragosan, félig nevetve ránéz, ismeri már a faj-táját; egy talajon nőtt vele.

Most a népara mlát egy külvárosi dandy-t is a bolt elé sodort. Régi divatu czilinder-jét hátrafelé viseli, rövid barna kabátján két három folt villog elő, nadrágja zöld és sárga csikos, állán kecskeszakáll, bajusza fel van kunkorítva, veres szemei sok álmatlan éjről beszélnek, melyeket talán a Clo-serie-ben, talán másutt töltött; mindenesetre nem Minervának áldozta éjjeleit. Lyukas czipőjének nyikorgása magára vont a Gavroche figyelmét. «Voyons mon beau seigneur, entendez-vous que dix sous, pas plus que ça!» A dandy ránéz a gyermek sápadt arcára bemélyeszi kezeit zsebeibe, s aztán vállat von, megveregetvén a kis leány képét. Ezek is ösmerték egymást; úgy élnek ezek a boulevardokon, mint paréj az ország utján; ki tudja, micsoda szél hozta őket oda, ki tudja, hogy élnek máról holnapra; ki fogja pénzhez juttatni az egyiket, ki fogja eltartani a másikat!

Valószínűleg az, a ki gondját viseli az erdő madarainak.

Mi lesz e kis leányból? Talán úgy néz ki 20 év múlva, mint az a fehérképtű koldus asszony, a ki ott koldul a lámpa alatt?

Mit tegyen? Oly kevés a munka és élni kell, az az arany pedig, melyet nem munkáért, de nem is ingyért adnak, az éget, az sulyos. Most aztán évek óta e darab boulevardon koldul, élvén a jó emberek és a hiu emberek kegyeiből. Szegény oly sápadt — pedig még nem felejtette el a pirulást, úgy mint az a leány ott, ki szintén ott született a szalmán mint ő s talán a szalmán is fog meghalni; de most biboros ágyban fekszik.

A kis Gavroche úgy rábámult az egymás mellett áló asszonyra — arra a ki kéregetett s arra a ki adott; persze csak a jelent látta; rossz tanulság!

Menjünk tovább. Egy antikvár barakkja. A barakk párkányán Musset, Lamartine, Faublas, Paul de Kock. Előtte kevesen: egy fiatal emberke, egy pár szőrszál az orra a'att, minden szála külön kifenve, fején liceumi sapka, a vakációt élvezzi, szájában nagyon erős szivar, kellemetlen szagát tiz lépésre érezni, sápad tőle, hanem jól esik, mert — tiltva van; épen most alkuszik Faublas lovag kalandjaira; abból a pénzből veszi, melyet jó édes anyja zsemlyére adott; már pár hónap óta megvonja magától a négy órai zsemlyét, hogy aztán a karácsoni vakáció mézes napjain felfalja Faublas-t. E kornak oly jó étvágya van.

Mellette egy fiatal leány, egy magasabb nőiskolából jön véletlenül (5 kilométernyi kerülőt tévén); kereszt mamája 10 frankot küldött; most ezért a kis Adelaide könyveket vesz, a mint ezt kijelentette mamájának, ki a biblián és a naptáron kívül mást nem olvasott. Eljött Vaugirard-ból és megvette Musset verseit és Lamartine valamely czukros, vizszerü regényét, valószínűleg Graziellát. Az az öreg ur, ki fejével majd feldönti a lámpát, egy bibliográf, fehér haja egyenesen vállaira lóg, igen erős pápaszemeket visel, elrontotta szemeit a sok elzevir kiadás. Egészen beretvált a képe, nyaka tizenkétszer van egy fehér kendővel körül kötve, a mint azt 1830-ban viselték, abban az évben, midőn utoljára gondolt arra, hogy a divat tán változhatott is. Azóta egy öreg macskával és egy még öregebb gazdasszonnyal lakik a rue de Sorbonne-ban, három szobája van, tetőtől-talpig csupa könyv, a szoba közepén egy külön láda a ritka könyvek számára; most már egy félesztendeje egy ötödik kötetet keres, erről álmodik éjjel, erről álmodozik nappal; másról beszélni se tud. Különben azt tartja, hogy a bibliográfnek egészen a véletlen által kell magát vezetnie.

«Sors bona nihil aliud», ez a kitünő mondás a legritkább könyvek egyikének volt első lapjára írva. A multkor vette meg; egy negyedévre számított lakás és élelmi pénz ment rá. Hogy mit kellett ezért neki a gazdasszonytól kiállani, arról önöknek fogalmuk sincs, s azóta az öreg a sarki kávéházba a vén tábornoknak, kivel szokott, naponként többször kijelenti, milyen jó, hogy a macskák beszélni nem tudnak. Ő tudja, miért!

Most az öreg ur épen a bódé tulajdonosnak tart hosszú magyarázatot; elmondja, hogy ilyen meg olyan évszámnak kell lenni első lapján és ilyen meg olyan monogrammnak a belsején.

Az ódondász úgy elbámult mindezen,

hogy egy pillanatig megszünt Faublas és Musset zamatját dicsérni az arany ifjúságnak, kik aztán lopva egymásra néztek s azt hiszem, azt tételezem fel, hogy elpirultak. Nem láthattam tisztán, a bódé lámpái csak befelé világítottak.

Ilyen és más képek után lassan eljutotunk az igazi nagy boulevardokra, a melyek a porte St.-Martin-től a Madeleine-ig tartanak.

Óriási tolongás, a kocsik négyes sorban csak lépésben haladhatnak. A járdákon a párisi elegancia nézi a bódék kirakatát, aztán siet hazafelé, már későre jár az idő, a lámpák sárga fénye bevilágítja a bódék fedelét, a melyekből a petroleum és olaj mécesesek fénye tompán tör elő. Egyes nagyobb kirakatok villannyal vannak ki-világítva.

Amott Páris egyik legnagyobb ékszerészének boltja. A járda tulsó oldalán egy nagy nehéz kocsi állott meg. Fekete szerszám, fekete egyenruha inason, kocsison. Egyenesen a rue de Villeből jő a fiatal asszony, ki most száll ki könnyű léptekkel, és halad az ékszerész bolt felé.

Igen szép magas nő, sötétkek szemek, egyenes finom orr, patriczius kezek és lábak: gyémántjait jó eladni; mióta férje meghalt, nincs szüksége ékszerre; minnek is, udvar nincs, a hova kellene mennie, más ünnepekre pedig már járni nem fog. Midőn annak a koporsónak födelét beszőgezték s a sirbolt ajtaja bezárult, akkor a világi élet is becsapódott mögötte örökre. Gyermekéi nincsenek s így vallásának és szegényeinek él. Egy kórházat akar falusi birtokán építeni s erre pénzre lenne szüksége; nagyobb összegre. Ez alatt gyémántjait eladta az ékszerésznek 350,000 frankon. Milyen diadalmas mosoly volt arcán, midőn kocsijához ment; azóta nem mosolygott, a mióta özvegységre jutott. Az a fiatal uracs ott az ajtó előtt hosszan utána nézett még akkor is, midőn a kocsi már rég elrobogott a «Faubourg» felé. Az uracs egyet rántott magas inggallérján, leejtette nagy bambán monokliját és bement az ékszerész boltba. «Ki volt e nő, ki az előbb itt volt». «A fiatal M. marquise» mondá az ékszerész, «gyémántjait adá el».

«Talán pénzre volt szüksége» — kérdé a fiatal ember s kiélt szemei felvillantak.

«Pénzre nem, mert az van neki elég, de gyémántjai voltak neki fölöslegesek».

«Úgyan és hogy lehet ez?» — kérdé a szeládon kétkező mosollyal. «Pedig úgy van és Bretagne-ban annyi a szegény beteg, azoknak e pénzen kórházat épít».

A noceur elpirult — ez régen nem történt meg vele; s aztán, hogy zavarát elrejtse, az épen keze ügyébe eső gyűrűt megvette, azt hiszem Fifine-nek a Varietésből; zavarában majd fellökte az ajtót feltáró uj jövevényt.

Veres bársony kalap, drap tollakkal, fehérre erősen befestett arc, karmin piros szájszél, feketével aláfestett szemek, veres bársony petit complet, mindez tollakkal feldiszitve, gyönyörű fogak (ezek azt hiszem, még igaziak) homlokán negyven év huzott barázdákat; de hát a szerelem vak — és így gyémántokat jött venni.

A mint belépett, azon tűnődött, hogy fel-tuczat hódolója közül melyiknek küldje el majd a számlát! Majd meglássuk, erre mindig van idő.

«Hogy adja e gyémántokat? — mondta rámutatva a marquise által előbb eladott gyémántokra.

«Önnek hatszázezer frank, asszonyom, de csak önnek, mert oly jó fizetői vannak, no meg azért, mert az előbbi perczen adta csak el ennyiért a szép M. marquise, a híres legitimista szépség».

«Hogyan, ezek M. márkiné gyémántjai voltak; megadom értük a hatszázezer frankot, küldje el a számlákat X és Y uraknak; az egyik számláért bejött összeget pedig küldje el hozzám, rue de Monceau — bon soir».

S így a Faubourg legelső, legerényesebb s legjobb szívi asszonyának gyémántjai már holnap egy boulevardi operette színház színpadán fognak ragyogni. Szegény gyémántok! S azért csak úgy villognak majd vakító fehérségükben, mint az előtt.

A marquise pedig építi kórházát, hol hatvan szegény beteg fogja mindennap áldani a jóltevő kezét, s mely őket a porból szedte föl.

A gyémántok pedig kézzől-kézre, nyakról-nyakra járnak; sokról beszélnek, ha nem lennének oly hidegek, oly fagyosak; így csak villogni tudnak és olyanokat kábitnak el fényükkel, a kik csak azt látják, csak arra néznek, a mi fénylik, a mi vakít.

Melyiknek volt ugyan e két nő közül jobb karácson estéje?

Annak-e, a kinek, midőn nyugalomra tette fejét, eszébe jutott a mások szenvedése s imádkozott má-okért, midőn már az Isten kezéből elfogadta a lemondást az életről s az örök reményt; vagy pedig annak a másoknak, a ki a mások gyönyöreinek él egy életen át szeretve lesz, a nélkül, hogy viszont szeretni tudna, a kinek szíve keményebb, hidegebb a keblén lévő gyémántoknál, a kinek aztán késő öregségében nem marad egyebe ama napok emlékénel, a melyeket utált a jelenben; a ki a jövőre gondolni nem mer, hogy is merne: a gyémántok fénye után a sir sötétsége!

Farsangi képek.

A Chaussée d'Antin sarkán. Homályos este, tiz lépésnél nem látni tovább, a homályos alapon csak a lámpák vereslenek keresztül. A reggeli derengést megtörte a köd. Nedves hideg, csipős szellő. A sarki sestamant ajtaja nagy robajjal nyílt fel, az ajtón három asszony tört elő félig átölelve, félig karonfogva ugyan annyi nocœur-től. Kórusban az utolsó couplet-t éneklik «Mademoiselle écoutez-moi donc», az ének élesen, borszagun hangzik fel. Vereshaju az egyik, Giraffe kontyán keresztül egy kis nyíl van tűzve, furcsa játékszer! Néha öl is, kivált ha Amor kezéből Venus-éba jut. Rózsaszín «empire» costume; átlátszó, a mennyire lehet, a szoknya alján nagy pecsét, az ügyetlen pinczér sauce madère-el öntötte le az elébb; egyik cipője rózsaszínű, a másik veres a nedvességtől, az a kis uracs ott, kinek gomblyukát szimboluma, a «crevette» disziti, a társaság egészségére champagne-it ivott belőle, úgy mint ezt az előtt valahol a vidéken az esküvőknél tették meg; kegyetlen ironia!

Az a nagy szőke leány Angliából importálta magát. Szőke hátrasimított haj, mélabus kék szemek s fehér homlok, mint a

porcellánkanálnak. Gretchen costume, a kerti jelenet előtt, hosszú lecsüngő hajfonatok; csak az kár, hogy a pale ale-t nem bírja s a Diana-szerű alak nem lép Diana könnyü lépésével. Egy vén ember támogatja, bár már maga is támaszra szorulna; oly jól venné ki magát unokái közepett, talán jobban állana neki, mint mostani műkedvelése.

A harmadik leány felhőnek öltözött, ruháa valószínűleg bárány felhőtábrázol, mert oly könnyü, oly átlátszó.

A szegény báránka nagyon didereg; borzadozva temeti magát annak a magas fiatal embernek karjai közé.

Igy vonul énekelve, lármázva a csoport a legközelebbi sapin (fiakker) állomásig, onnan aztán előre a ködben.

En meg ott maradtam a lámpa alatt merengve; eszembe jutott a három férfi családja, kissé ismertem őket.

A fiatal grummeux egy özvegy anyá egyetlen gyermeke, egyetlen reménye; az öreg embernek kis unokáit kellene eltartania, míg otthon elhagyatva sirnak egy szívtelen házgondozóné szárnyai alatt s az a fiatal szálas férfi nejét csalja meg a «felhőcské»-vel, szerető, engedelmes, hűséges nejét, ki minden este ott várja a kandalló előtt száraz szemekkel, (könnyei már rég kiapadtak) lesi az óra minden ütését, lesi várja, mikor nyílik már az ajtó, mikor jó haza, a mikor majd aztán szótlanul keblére dőlhet és ott kipihenheti fáradt fejét.

Az óra lassan üti a negyedeket, a fél-órákat, az órákat; egyik óra úgy tűnik mint a másik s a férj nem jó — Addig ott messze a boulevardokon éneklung, champagne-is üvegek durrogása — és szerelem, de nem az a nyugodt, boldog, semmi által se zavart igaz szerelem, hanem az, melyhez mámor kell, hogy undort ne gerjesszen, mely rejtőzik egy itélettől, a melynek nyílt elismerése szégyen; de a mely édes, mert tiltott.

A párok még dalolnak, a kocsikból még felhangzott az elkezdett couplet, a mig azután a kocsik zajába vegyülve, el nem halt.

*

Holdvilágos éj volt. A hold fehér fénye hintette be a Madeleine egyik oldalát, melynek két oldalán az oszlopokon keresztül a végtelenség látszott.

Az előtte lévő téren csak egy-két elkésett járókelő lépései kopogtak egyhangun. A templom-rácsozatnál a rendőr nagyokat bölintott álmos fejével, azt hiszem ágyáról álmodott; nagyon keserű volt az ébredés a hideg fehér éjszakában. A sarki Duval-féle étterem ablakain veres fény sugárzott ki; itt sem aludtak még. A restaurant-al szemben egy nagy szemétrakás, mely előtt egy ember kuporgott, a rongyszedő, egyike Páris éji madarainak. Öreg sápadt, beesett képű ember, a kék sapka alul kuszáltan lógtak ki a piszkos fehér hajszafatok; négy-szeglete; fején az állati elbutultság nyomai, egy egész életen át rongyot szedni, addig mig a többi emberek ágyaikban a boldogságról álmodnak, — kis lámpával megvilágította a szemét rakást, mily csudálatos használata a világosságnak — annak a keresésére használni, a mit más vigyázva elkerül.

A restaurant ajtaja feltárult. Egy öreg ember lépett ki ajtaján. Korra fiatal, kedélyre öreg. Fején félre csapott claque, arca beesett, sápadt, nyakkendője félre csuszott. Fehér ingén pecsétek. Gomblyukában gardenia: a legfehérebb virág.

A lámpa alatt megállott s a két pár szem találkozott: a rongyszedő és a viveuré: az elbutultság két véglete, legfelül és legalul, de mind a kettő a szemétkben.

*

Üljünk le a caffè de la Paix előtt, mely Páris góczpontjában van és obszerváljunk. Éjjeli 12 óra — a boulevardok legnépesebb percze. Hullámzó nép. A kocsiközlekedés fennakadt. A színházakból a szélrózsa minden irányából tóduló néptömeg.

Ez itt a Variété törzspublikuma, többnyire fiatal gommeux-k, a kik mulatni vágnak, és a színpadon is csak a csipős, ingerlő dolgokat keresik. Egy pár ezek közül a mellettem lévő asztalnál telepedett le; mindenféléről beszélnek — Granier-t és Judic-et összehasonlítván, a restaurant-okra mennek át, mindenféle tekintetben gourmandok, — meg tudják itélni az eléjük táltat áruczikket. Atyai örökségük árán jutottak ez itélő képességre. De most már i élnek, és itéltetni fognak; hogy hogyan, ez a szemponttól függ.

Figyelmemet szomszédaimtól az opera és az «Éden théâtre» összevegyült széteszlő közönsége vonta magára.

Szőke, örökpápaszemes, hosszuhaju művészjelöltek beleütköztek a mellettük biczegő rouékba; a férjeik karján siető sötét selyem ruhás polgárnők pirulva tértek ki a senki karján se csüngő és mindenkire mosolygó édeni pillangók elől. Fialat angolok Baedekerrel kezükben sietnek haza az édeni multság után oly pirosra pirulva, mint a tőlük elválaszthatatlan örök piros könyv. Amott egy operai habitué telepedik le egy asztalhoz; ebben a szezonban ma látta az Álarczosbált huszonötödször és — nem őszült belé.

Lassan-lassan a tömeg is eloszlik, egy óra felé járván az idő. Télen ez időben már kihaltak a boulevardok. Csak itt-ott a boulevard egy-két rendes éjjeli alakja suhal el a kávéház előtt. Egy fiatal sánta fiu — egyik kezében mankó, a másik ingujjában tiltott képek, a melyeket járókelő elkésett ifjuságnak kínál potom ötven ct.-ért. Nagy óvatossággal járó foglalkozás, nehogy egy rendőr elcsipje és elcsukja, a mi még nem oly nagy baj, a kaloda meleg, de fényképeit is elkobozza (a rendőrlaktanya öröme) s ekkor a kijövetel után nincs kenyér.

A fiu épen most állított meg egy fiatal angolt, ki vakációzni jött Londonból. Egy hete van itt; minden este elmegy az Edenbe; más színházban még nem is volt; nem érti a nyelvet s így a balletbe jár; jó mentség odahaza a puritán tűzhely előtt.

De úgy látszik, megértette, a mit a sánta mondott, mert a kis John Bull elpirul, aztán megint elpirul s aztán megvesz egy csomagot.

Oh fiataltság, oh talmi érzelmek! Amott a sarkon egy fiatal ember össze-tűzött egy boulevard napraforgóval, a ki mindenkire szabott mosolyát egy áldozatra irányzá s ez ellökte magától; a leány szitkokban tört ki; a férfi ráütött, egy rendőr pedig bekísérte őket.

Az a férfi ott, azzal a két kis fehér kutyával úgy elbámult a veszekedésen, hogy egészen elfelejtette kis kutyáit ki-nálni, szegény ember, szegény kis álmos kutyák, ebben az órában a boulevardok egyik végétől a másikig kullogni, éppen csak annyi reménységgel, a mennyit az éhenhalás veszedelme tarthat fenn.

«Achetez de petits chiens, achetez» hangzott mindig messzebb.

Szegény boldogtalan, egyike ama hatvan-ezer nyomorultnak, kik rongyaikat a város egyik végétől a másikig vonszolják, sok-szor összeesve az éhségtől, remény nélkül; egyike ama hatvan-ezer munkátlan munkásnak, a kiket a luxus bolygó tüze az ország minden részéből idecsalt; s a kik most itt halnak éhen a bolygó tűz fényénél, érzik, hogy csap össze fejük felett a büzös mocsár, a melyet paradicsomnak néztek.

Elég is volt a boulevardból, itt sok a fény, de több az árny; és a fény korruptió — de mi az árny?

Oly jól esett hazamenet a Champs Elysséek fáinak susogása; a nyugodt holdfény, a tiszta, szeplőtlen csillagok.

Csak nézünk fölfele, mikor mind az, a mi lenn van, elkeserít.

Necpállí Justh Zsigmond.

Zsák Imre.

— Fővárosi életkép. —

A vendéglő zsufolásig tele, minden asztal el volt foglalva.

Csak ketten ültünk kényelmesen: én és Kálmán barátom egy zugba rejtett asztal mellett, mely ellen jó ideig nem lőn idegen invázió intézve.

Kedvünk szerint csevegettünk az egyedül lét a körülöttünk zibongó sokaság közepette.

De nem sokáig örülhettünk.

A terembe új vendég érkezett, ki széttekintvén, azonnal fölfedezte, hogy asztalunknál van még egy üres hely, és egyenesen oda sietett.

— Szabad? kérdé nagyvárosi fesztelenséggel.

Mit lehet erre felelni? Akár milyen kellemetlenül tegye is az ember, azt kell mondani, hogy: tessék.

— Zsák Imre vagyok! Mondá meghajtva magát, mi azonnal elárulta, hogy jobb körökhez tartozó emberrel van dolgunk.

Mi is viszonzottuk az üdvözetet s megmondtuk neveinket.

Erre az idegen helyet foglalt az asztalnál, nagyot fújt, s azzal a megjegyzéssel, hogy «pü, de rettentő meleg van!» bevezette a társalgást.

Mintegy harmincz négy harminczöt éves fiatal ember volt erős, egészséges termettel és oly piros pozsgás arccal, hogy az ember első pillanatra falusinak tarthatna volna, ha kifogástalan öltözéke, könnyed, fesztelen modora és egy bizonyos oly könnyen el nem sajtítható sik el nem árulják, hogy az irigylésre méltó jó kinézés daczára fővárosi emberrel van dolgunk.

Ugy látszik, ismerős tüzsvendége volt a vendéglőnek, s izlését és szokásait jól ismerték, mert nem is vártak rendeletére, hanem azonnal hoztak számára enni és inni valót.

És pedig oly mennyiségben, mely külsejéről föltehető étvágyának megfelelő; egy nagy fél libát ugorka salátával, és egy egész liter bort

Hihetetlen gyorsasággal tünt el előle.

De alig hogy eltűnt, egy pinczér, ki folyvást leste és figyelemmel kísérte őt, új tálat helyezett eléje kettős adagu rostélyossal, s a kiürült üveget is gyorsan megtöltötte.

Növekedő bámulásunkra ez is szédítő gyorsasággal lőn eltüntetve.

A rostélyost turós csusza követte a felvonulásban és gyors eltűnésben.

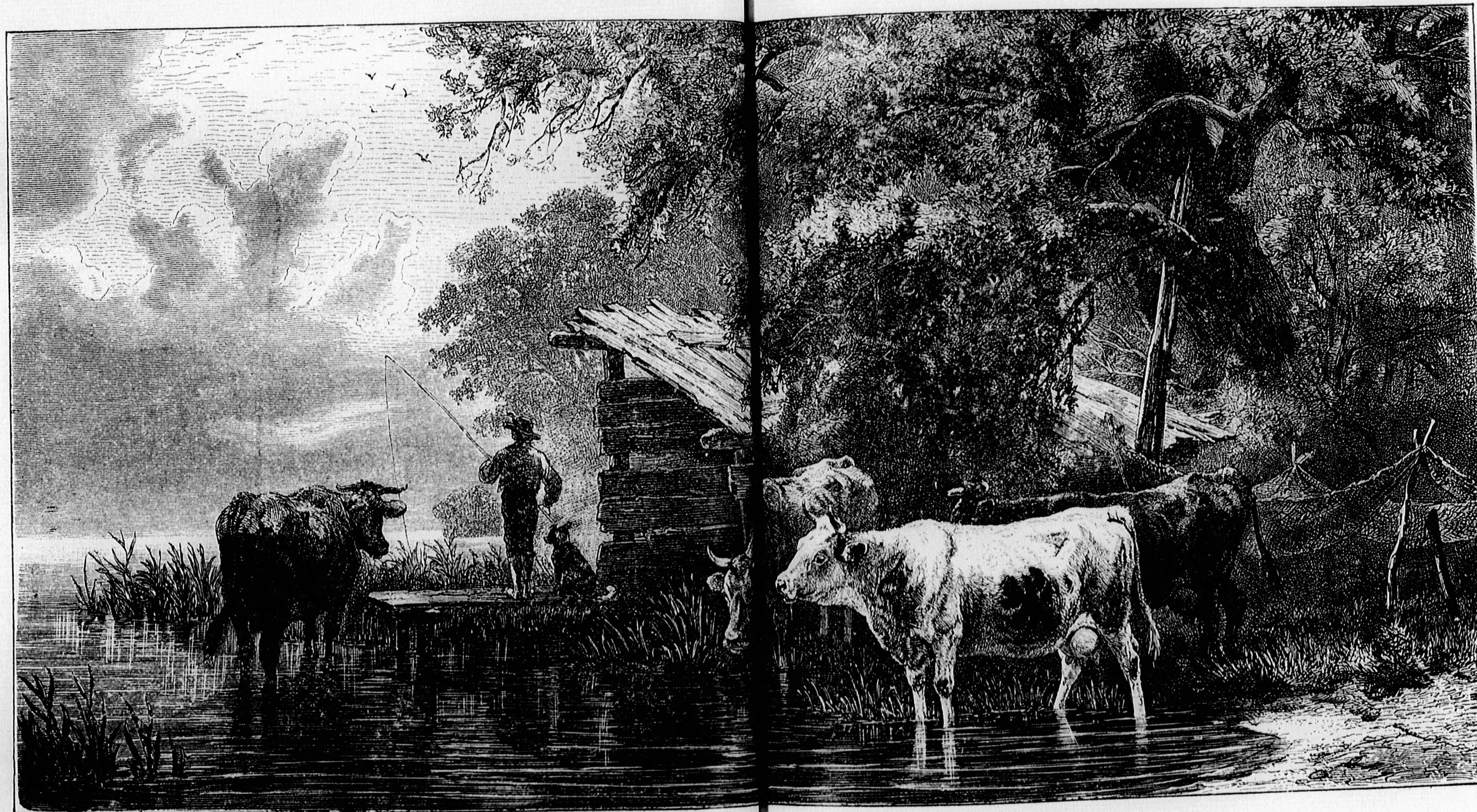
A pinczér ekkor maga is beláta annak a szükségét, hogy megkérdezze: ha paran-

és retket is egész lelki nyugalommal elköltötte, változatosság kedvéért vörös bort rendelt, s aztán szivarra gyujtva hátradőlt székére és szieszát tartott.

Soha életemben nem láttam még emberi arcot, melyen a tökéletes elégedettség és boldogság élénkebben lett volna kifejezve.

Hát még mikor a pinczér egy nagy pohár fekete-kávé helyezett eléje.

Evés közben, tartozom elismerni, hogy nem sokat beszélt, de azt se hallgathattam el, hogy attól a pillanattól fogva, a hogy a fekete kávé elköltötte, oly szó áradattal kezdte, vitte, vezette és tartotta fenn a társalgást, a mely mégétvágyánál is bámulatosabb volt.

HALÁNYHÓ.

csol-e sajtót?

— Természetesen — felelte az idegen — s ha van fekete retkük, azt is hozzon hozzá.

Nem állhattam meg, hogy jogos bámullattal netekintsek arczára. A boldogult Mohácsi bácsi halála óta így enni még nem láttam.

Kitalálta gondolatomat és elmosolyodott.

— Bámulnak az urak ugy-e, hogy ilyen sokat eszem. Hja, reggel óta egész mostanig egy falatot sem ettem, s máskor is jó étvágyam szokott lenni. Aztán meg az ember csak egyszer él, s csakis az a miénk, a mit megesszünk. Nem igaz?

Igazoltuk, mire Zsák Imre ur a sajtót

Tudott mindent, ismert mindent.

Oly titkokat árult el, melyekről a meglepett világ a hírlapokból csak két-három nap múlva értesülhetett.

Igy voltunk mi a legelső közül, a kik megtudtuk, hogy Blahané odahagyja Felekyt, s visszaszerződik Evvához. Hogy Milán király saját kezűleg fogja átnyújtani legnagyobb érdem-rendjét gróf Zichy Jenőnek. Hogy B. Stefi és A. Pista összeszóvalkoztak a kaszinóban kártya felett, s holnap reggel hat órakor fognak golyót váltani a szentlőrinci erdőben. Hogy Wahrman felsőházi taggá kinevezését csak a kaszinó, sőt egy más felsőbb forum, melyet neki se szabad megnevezni, akadályozta meg. Hogy a walesi herczeg, akár

mit firkáljanak is az ujságok, nem fogidejönni a kiállításra. Hogy Pauler hosszú szabadságát még hosszabb nyugalomzás fogja követni. Hogy Feleky Miklós már csak eddig többet vesztett 40000 forintnál a jobb és balparti színházakon, s hogy Ira Paine a mult vasárnap mért nem lőtt a dalszarnokban.

Szóval Zsák Imre ur otthon volt mind-ebben, és a legjobban volt értesülve mind ama dolgok felől, melyek egy civilizált embert érdekelhetnek.

És mily kecses, könnyed és vonzó volt előadása. Mily udvariasak, választékosak kifejezései.

Senkitől se hallottam egy folytában

Pedig én is, Kálmán barátom is rendkívül kíváncsiak lettünk rá.

Igen előnyös benyomást tett reánk megnyerő modorával, és egész egyéniségének kerosetlen és udvarias fesztelenségével.

Zsák Imre! Zsák Imre! A név teljesen ismeretlen. Legalább eddig nem hallottam emlegetni. És mégis! megvoltam győződve felőle, hogy az, a ki viseli, egy vagy más tekintetben fontos és előkelő pozíciót kell hogy elfoglaljon.

Másnap reggel a szerviták terén egy vidéki barátommal találkoztam, ki megkért, hogy menjek ki vele a kiállításba és kalauzoljam addig, míg némi tájékozást szerez magának.

kozott annak semmi jele, hogy felismert, hogy megzavarodtam s azt fogadtam el, hogy egy bámulatos hasonlatosság tart csalódásban.

Azért nem is szólítottam meg, de vacsorára a tegnapi vendéglőbe mentem, kíváncsian várva, el fog-e jönni Zsák Imre ur.

Eljött, s midőn meglátott, egyenesen asztalomhoz sietett. Már messziről rám mosolygott, s barátságosan nyujtotta kezét, midőn oda érkezett.

— Nos hát hogy tetszett a kiállítás? Kérdé helyet foglalva.

— Hát csakugyan ön volt? Hát mért nem szólított meg? Hát nem ismert fel!

— De igen! — Hanem én nem szoktam senkit felismerni, mikor bakon ülök, addig legalább, a míg ő meg nem ismer engemet, felelte büszkén, s rántottát rendelt magának húzonnégy tojásból.

Balázs Sándor.

Utolsó álmom.

*Valamit itt hagyni mégis,
Hogyha végre el kell mennem,
Legyen az bár csak egy árnyék,
De mely híven rajzol engem!*

*Valamit itt hagyni mégis,
Szememnek csak egy sugárját!
De mely itt arról beszéljen:
Lelkemet mily felhők járták.*

*Valamit itt hagyni mégis!
Homlokomnak pár redőjét,
De mik az én indulatim
Hullámzásait regélték!*

*Valamit abból, mi elvész,
Oh, és talán mindörökre...
Valamit itt hagyni, hogy a
Sír mindent be — be ne fődne!...*

*Egy mosolyt, vagy részét annak...
Egy sóhaj, vagy csak hasonlót...
Lelkem, lényem egy kis mását!
Mielőtt a sír rám omlott!*

b. B. J.

Olga párba.

— Pamlag-kronika. —

Viktor, ha valaha emlékiratait megírná, a szép Olgával nagyon sok lapon kellene foglalkoznia. A legnagyobb botorság az, ha csak államférfiak, politikai nagyságok tartják magukat jövevényekkel arra, hogy emlékirataikkal terheljék a közönséget... A mi a mult századokban, különösen Franciaországban divatozott, az mai napság már nem járja. Gavallérok, színésznők, nagy uri hölgyek nem írják meg eltűntek mulatságos és tanulságos történetét vagy egyes nagyobb részleteket.

Viktor az előkelő társasághoz tartozik, nem benszülőtt, de erős polgárjogot nyert minden szalonban. Kurtára nyírt haja, keleti növésű szakálla, érdekes halavány arca, mélyen beesett, mandula alakú szemei, szálas, meggörnyedt termete, hanyagul előkelő járása különösen érdekessé teszik a nők előtt. A ki a nők előtt érdekes, az a férfiak között már nagy kártya: tesznek, fogadnak rá. Többet ér, ha valakiért a nők epednek, mintha nagyon okos emberek tartják...

Nem tagadhattam meg, mire barátom bérkocsisra kiült.

Pillanat alatt ott termett, s a kocsis leugorva a bakról gyorsan és fűrgén felnyitotta a kocsis ajtaját.

A mint felültem, tekintetem véletlenül arczára esett. Majd hanyat-estem a meglepetéstől:

Zsák Imre ur volt.

Alig hittem szememnek. Jobban megnéztem, s meg kelle győződnöm, hogy ez a kocsis vagy maga Zsák Imre, vagy iker-testvére, vagy oly hasonlatosság, a minőhöz foghatót nem láttam az életben!

És újból megnéztem arczát. De az oly hideg és nyugodt volt, annyira nem mutat ki semmi meglepetést, annyira nem mutat

annyi pikáns adomát s annyi éllel beszélni ama magas körök embereiről, kiknek érdekes élményeiből csak elvéve és ritkán szivarog ki valami a nagy közönség közé.

Vajon ki és mi lehet? Öszintén megvallva, kíváncsi voltam rá.

De ki tehetne ily indiszerét kérdést oly valakihez, kivel először találkozik az életben.

Hogy jelentékeny társadalmi állással bírhat, azt minden irányban való jólétesültségéből következtethettem. Hogy pedig legalább is kaszinói tag, a felett pillanatnyi kétségem se lehetett.

A nélkül kellett tehát elválnunk, hogy valamivel többet megtudhattam volna Zsák Imre ur felől.

A szép Olga epedett Viktorért, bámulta szép arcát, könnyelmű kacérsággal kötött nyakkendő csokrát, harisnyája különös színeit, jó szabásu ruháit, fogatát, lovait. Eltanulta kedvencz mondásait. Viktornak 52 mondása volt egy évre, s a mit mondott, az divatba jött és sokkal tovább maradt a divatban, mint másoké. Tehát soha sem ismételte magát . . .

Nemcsak Olga epedett, hanem a barna fürtű Márta is . . . A két fiatal szépség, egyik szőke, a másik barna, mindig együtt voltak. Nyilvános, előkelő találkozó helyeken kart-karba öltve jártak. Hevesen szorultak egymáshoz. A nagy világban elfogadott feltevés volt az, hogy a két ifju hölgy szerelmes egymásba s egyiknek a lelke a másikba olvadt át. Így tanul nevetni gerlicze gerlétől; csak egy csók és nem lehet megismerni, ki utánozza a másik mosolygását. Olga és Mártha kicserélték egymással modorukat, maguktartását s ha arcukban nem különböznenek, bizonyára ikertestvéreknek lehetne őket tartani . . .

Az emberek susogták:

Ilyen szeretet ritkaság,
Ilyen barátság hihetetlen.
Ki utánozza a másikat?
Melyik az eredeti?
Melyik a másolat?

Egyszer azután egészen összezavarodtak az emberek . . . Olga fekete hajjal, Mártha szőke hajjal jelent meg.

El kezdték találgatni, melyik viselte eddig a másik haját . . .

Mindent elcseréltek egymással, legyezőt, ékszer, kalapot, virágot.

Mindent?

Oh nem, egyet nem cseréltek el és azon az egyen nem tudtak megosztani . . . Ez az egy Viktor volt.

Igy csalódik a világ, a nagy szeretet csak álarcz. A való, az zsarnokság. Két zsarnok nem tudja egymást legyőzni s hogy sorsuk egyforma legyen, egymáshoz lánczolatják magukat.

Olga vigyázott Mártára, Mártha vigyázott Olgára, hogy egyedül ne legyen valamelyikük Viktorral. Sokszor látták karon fogva őket, középen Viktor s mellette jobbról Olga, balról Mártha. Szívében mind-egyik annyi kint viselve, mennyit a hitrege, alkotó se képes kigondolni.

Szeretni csak egyet lehet. Viktor is csak egyiküket szereti, ha szereti, de melyik az igazi. Ezt a perczet epedve várták, de féltek, rettegtek tőle. Valamelyik elveszti örökre Viktort.

Szegény ábrándos gyermekek nem tudták azt, hogy a szerelem sokakra nézve nem osztatlan érzés. A szivekre is lehet kötni osztály egyezséget, egyik a telek-könyvi birtokos, a másik követelését vagy szolgálmi jogot táblázhat rá . . .

Egyszer a két összelánczolt fiatal hölgy olvasásnál lepte meg egymást. Egy angol regényt olvastak, a melyben az első 5 évet átengedi egyik a másiknak és 5 év múlva az örökké valóságig bírta az egyetlent . . .

Olga kikapta Mártha kezéből a könyvet, ledobta a szőnyegre s rálépett a táblára. Mártha nem utánozta Olgát, hanem higgadtan, bosszantó hideg vérrrel kérdi:

— Nos?

— Én is olvastam ezt a regényt . . .

— S azután?

— Ez dőreség. Ki fogja átengedni az első 5 évet?

A szerelem hajnalát el lehet-e cserélni a renyhe délutánnal . . .

— Ez semmi, de átlehet-e engedni a boldogságot akkor, mikor már megízleltük, hogy akkor maradjon szívünk szegényen, mikor már egy fényes táj van előttünk . . .

Soha a nők bizalmas szobája nem hallott ilyen társalgást. Országgyűlési szónokok, királyi ügyészek, násznagyok szégyenelhettek volna magukat.

— Véd- és vádbeszédek folytak az első, vagy a következő 5 év mellett. Ha Olga akarta az első 5 évet, Mártha is akarta, ha Mártha az ezután következő évek mellett emelt szót, Olga is követelte.

— Tudod mit Olga?

— Mit, édesem?

— Vivjunk párbajt . . .

— Párbajt?

— Igen, még pedig életre-halálra . . .

— De ekkor le kell mondani az egyiknek . . . Én nem halni, de élni akarok érte . . .

— Igen, de az élő osztatlanul birja örökre.

— És a halott?

— Sirját megkoszorúzzák az élők és ő eljön megrabolni álmaidat . . .

— Nem, ez nem lenne jó . . .

Olga ezuttal erősebben tartotta magát s minden áron a párbajt mellett volt. Vagy amerikai párbajt, vagy kendő végről löni.

Mártha elvben beleegyezett a párbajba s ha amerikai lesz, akkor méreg-por egy virágcsokron, melyet a másik előtt szi be a vesztés, hadd lássák meghalni . . .

Milyen szépen fognak írni a lapok, milyen lesz a temetés, kék koporsó, fehér ruhás lányok. Nem a családi sírboltba temetik el a halottat, hanem szép virágos temetőbe . . .

Addig, addig beszéltek erről a tárgyról, hogy elérzékenyülten ölelték át egymást.

— Miért halnánk meg? Mondjunk le közösen, menjünk zárdába . . . mondá Mártha.

— Oh, ez nem lehet, osztozzunk meg inkább rajta úgy, a hogy az angol regényben van.

Olgának egy eszméje támadt: sorsot huznak. — Jól van, a melyik nevet előbb huzzák ki, azé legyen a házasságból az első öt év.

Olga írta fel a neveket. Igen érzékeny volt, mikor kezébe vette az írónt, s mikor a papirost összegöngyölte könnyezett. Betették egy kalapba, Mártha huzott . . .

A diadalt arató nő az iránt, kit legyőzött, részvételt van. Átölelte Olgát, megcsókolta kezeit s oda tartotta a kigöngyölt papirost.

Mártha volt ráírva.

Olgát elfogta a düh; azt hitte, hogy most a nagylelkűséggel visszakinálja őt Mártha és ime ő elfogadta . . . A büszkeség és dacz ördögi színjátékot eszeltek ki szívében és eszében. Meg fogja rontani a házasságot s ha nem lehet, megszegyeni Olgát, hogy ő tette boldoggá. Egy levélborítékot vett elő, abba a két papiros darabot bele tette és a Mártha pecsétjével lepecsételte . . .

Távozott; haragos szívét legyezőjének sebes járása árulta el . . .

Nem sokára ezután nagyhangzú meg-hívók mentek szét a szélrözsa minden irá-

nyában, a melyek a szép Mártha grófné és Viktor ur házasságát hirdették . . . Olga volt a nyoszolyó leány . . . A történetet senki sem értette Mártán kívül, ki igen halavány menyasszony volt. Rémképek ébredtek lelkében: Olga vagy őt mérgezi meg vagy Viktort, összerázkódott, ha Olga a virágokkal feléjük közeledett . . .

Felszisszent, mikor Olga átkarolta: azt hitte, most fojtja meg, remegett, mikor fülébe sugta, ha nem boldogitod úgy a mint kell, ha össze tépett szívvel adod át, megöllek. Nekem csak úgy van rá szükségem, ha nem fogja siratni elvesztett boldogságát és mikor engem megismer, akkor látja, mi a boldogság . . . és sajnálja a hiába eltöltött perczeket . . .

Öt hét telt el. Mártha látta azt, hogy Viktor azok közé az emberek közé tartozik, kiknek kezében a virágnak ninesen illata, a gyémántnak fénye. Legalább oda haza. Ha ketten voltak, csak ébren nem virasztott velük együtt a boldogság, hanem szépen ásitottak. Viktornak annyi hivatala volt, hogy külön kocsin se lehetett volna elvinni utána minden hivatalát. Egy való perbe mind a ketten szivesen beleegyeztek volna. Mártha irt Olgának, hogy itt az öt év: rendezzék a párbaj végét. Olga ez alatt régen férjhez ment egy jóra való emberhez, kibe nem volt szerelmes az esküvő előtt, de annál szerelmesebb lett az esküvő után. Elküldte a lepecsételt borítékot, melyen Mártha neve kétszer fordult elő. Mind-egyik papir lapocskára Mártát írta. Tréfás színezetet adott a dolognak abban a levélben, melyet irt s azt tette hozzá: Édes Mártha . . . a mit eddig nem tettél, tanulmányozd a férjedet és igyekezzél magadnak nem amerikai párbajjal, de gyöngédséggel megnyerni. Hódítsd vissza magadnak s akkor látod, hogy a szerzett vagyon többet ér az öröklöttnél.

Erdélyi Gyula.

SPORT.

Az országos kiállítás.

Az erdészeti osztályokon végig tekintve nemcsak az ország kincseiről tanuskodó óriási fatörzseket és fűrészelt fákat bámuljuk, nemcsak az erdei ipar minden neme haladásának örvendünk, hanem a vad-és a vadászat kedvelőket, a kiállított vadak, agancsok, vadbőrök rendkívüli sok fajúsága és mennyisége különösen meglep. A szenvedélyes vadász itt szakszerűen rendezett csoportokban mind azt láthatja, a mi az országban látható, lőhető és elfogható. E gyűjteményekben a főszerepet határozottan a meglepő nagy mennyiségben kiállított hatalmas szarvas és ritka példányokban bővelkedő őz-agancsok játszzák; däm lapátok csak szórványosan és gyengébb példányokban fordulnak elő.

A kiállítási helyiség északi kapuján belépve először is Schönborn gr. munkácsi uradalmának kiállítását érjük. A rendkívül izlésesen berendezett három szakaszú pavillon középső osztályát a vadászati kiállítás foglalja el. A belépő szemei előtt itt annyi szép és érdekes tárul fel, hogy a szó szoros értelmében megakad a felett, hogy tartandó szemlét hol kezdje. — Mind a négy falon lőtt szarvasoknak hatal-

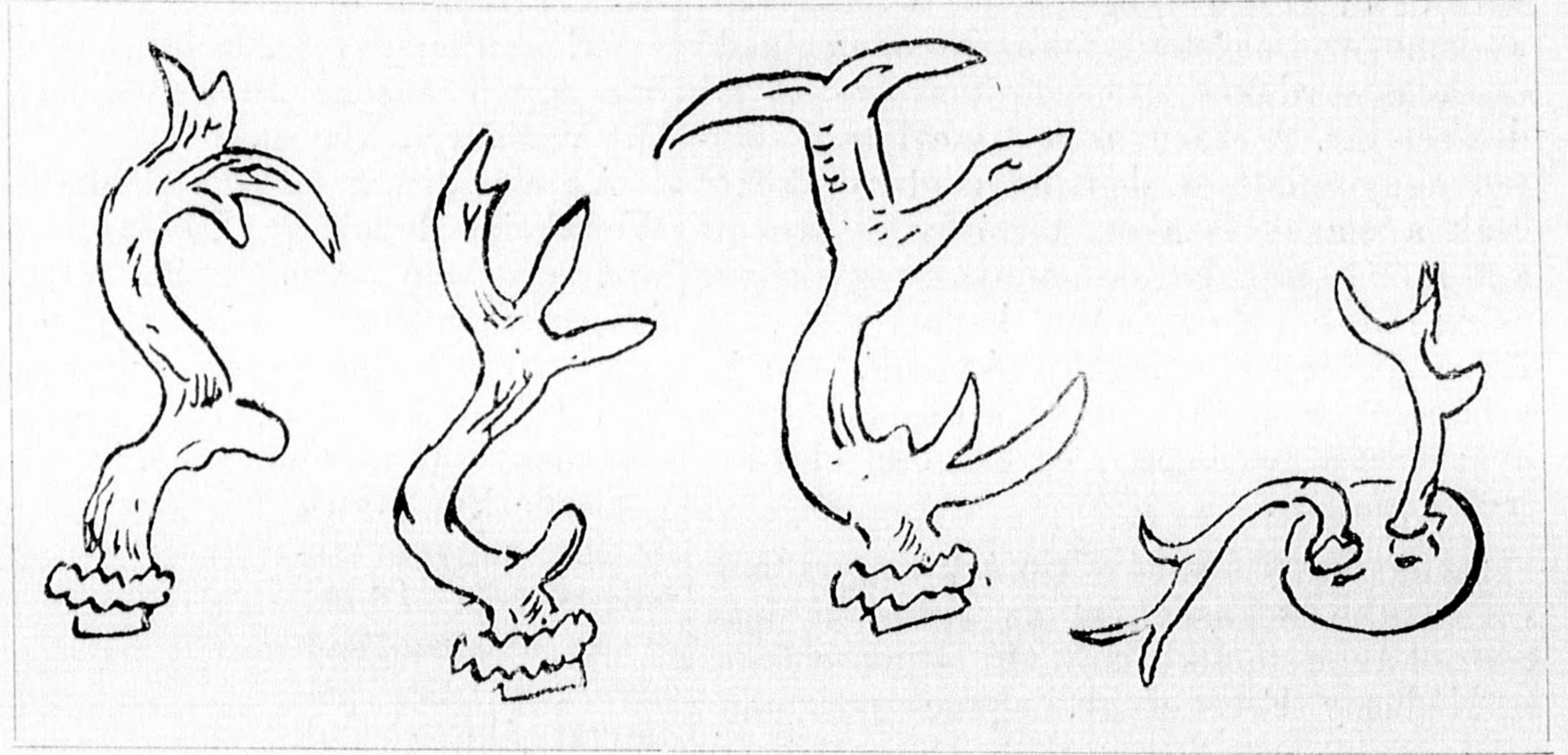
mas agancs párai s talált agancsok rendkívül érdekes, jobbara abnormis egyes példányai; köztük a vadászfegyverek minden fajai, a réz csöves kohás karabélytól kezdve az express-ig, hallali kürtök között serte-kopják, s gyönyörű régi spanyol pengés, kard alakú hosszú török, melyekkel nem egy agancsárnak, vadkannak, vagy szelindekkel vadászott medvének halálos dőfés adatott; — mellettük mesterileg utánozott tölgy lombozat között fogó vasak és csapdák vannak elhelyezve. A falak egy részét festőien elrendezett medve-, hiuz- és szarvas bőrök fedik, közben-közben hatalmas vadkan agyarait mutatja, vagy mesterileg kitömött gyönyörű vad macska és hiuz, ez utóbbi eddig nem igen ismert vérengző duvadnak leselkedő mozdulatait ábrázolják. A berendezést, — melynek közepét a trónörökös által a télen lőtt medve képezi, — a sasok néhány gyönyörű példánya emeli.

A kiállított agancsoknak egyenkénti ismertetésétől — már a hely szűke miatt is, — eltekintve, csak a legszebbeket említjük fel, ezek között egy talált s egy gyönyörű 20-as, több 18-as, melyek egyikének koronája tökéletes lapátot képez. — Több 14-es és 12-es, melyek rendkívüli erős voltáról itélve majdnem azt állithatnók, hogy idős szarvasok vissza vetett agancsai. — Míg a szarvas agancsok általában rendkívül erősek, s gyönyörű növéstük, valamint setét színük táperőben bővelkedő legelőre mutat, a kiállított néhány őz-agancs, ha nyulánk is, amazokhoz képest feltűnő gvenge s alig gyöngyös. — E kiállítás legérde-

kesebb részének egyikét határozottan a talált egyes abnormitások képezik. Ez agancsok mind pár nélküliek lévén, az agancs pár elvettetése között napok telhettek el s úgy ez a körülmény, valamint az is, hogy az említett abnormitások rövidek, de rendkívül vastagok és mint a mellékelt ábrából látjuk, különös alakúak, azt következtethetjük, hogy sebesített, kivált vere-

A rajzban közlött őz abnormitás lőtt bak vala.

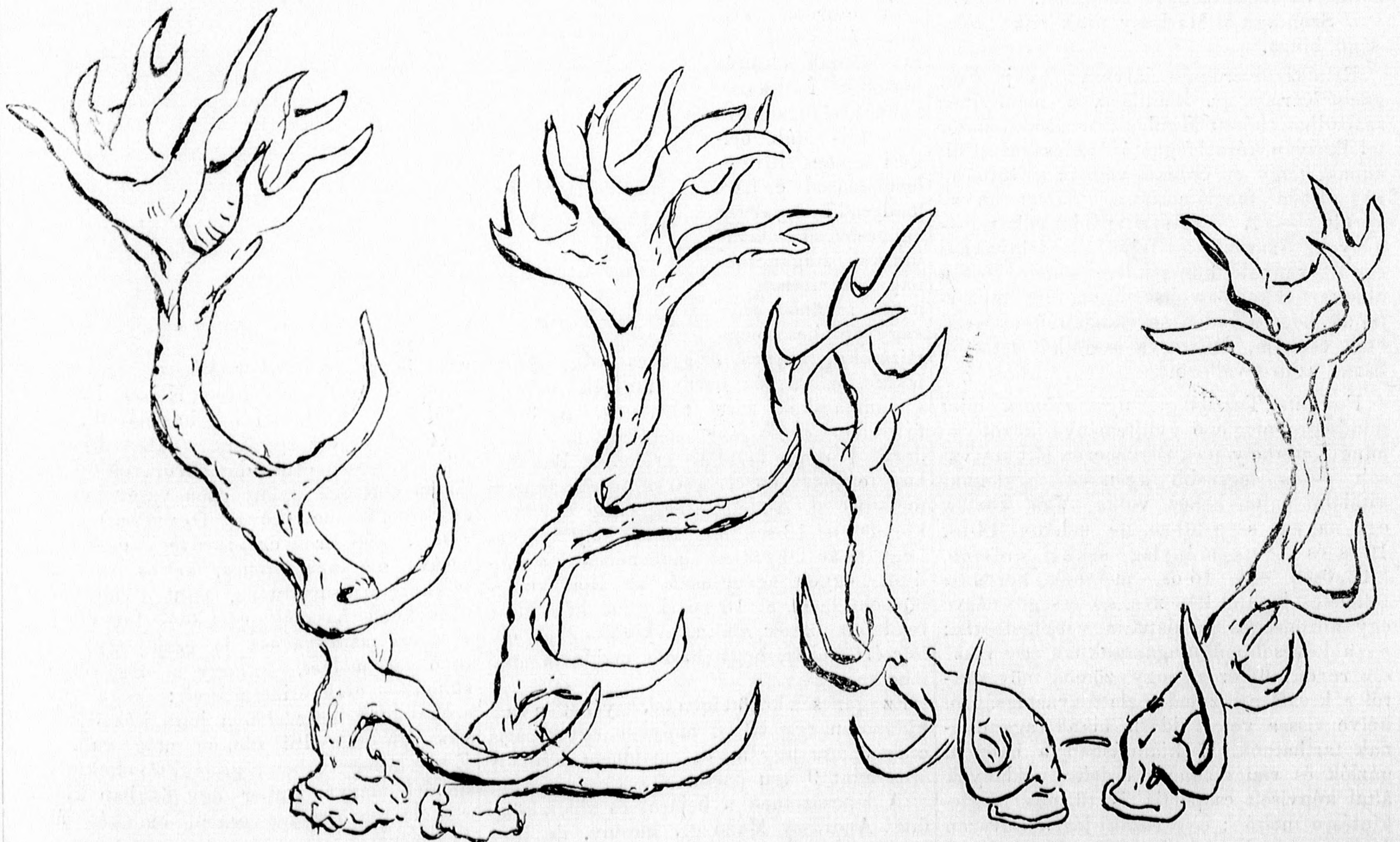
A munkácsi pavillon után a közalapítványi uradalmak csarnokát érjük. Habár az alapítványi kiállításban a fősúly a mezei s erdei terményekre van fektetve, az uradalmakban előforduló vadakat is igen szép elrendezésben látjuk. — A fővad csak néhány, ha vékonyabb növéstü, de külön-

1. kép.

kedés alkalmával, vagy lövéssel a nemző részekben sértett bikák agancsai lehettek; — színükről és a földnedvességétől itt-ott már bántott külsejükről itélve pedig határozottan állithatjuk, hogy sokáig, s minden bizonyára jóval a jelenlegi kitűnő vadász fegyverek használata előtt lettek eldobva.

ben igen szép agancs-párral van képviselve, köztük egy igen szabályos terebélyes 18-as; ez agancs szétnyuló állása a nagy bakonyi ritkás fa állományu erdőben tartózkodó szarvasok különös tulajdona; ezen kívül egy szép 16-os és 14-es s egy szép, rajzban mellékelt abnormis agancs érdemel

2. kép.

még figyelmet, melynek párja egészen szabályos koronás 18-as. — A dám é. özvad egy igen szép lapáttal és számos öz-agancsokkal van képviselve, mely utóbbiak között sok igen szép, ha nem is felette magas, de nagyon gyöngyös agancsot találunk, rendkívül érdekes abnormitás nem fordul elő. — E kiállításban a bakonyi erdőségben tartózkodó szörmések csoportja, s repülőlk összeállítása különös figyelmet érdemel. — Az elsőben a barna mókások rendkívüli nagyságu meglepő, s a menyéttől az izmos vadmacskáig fokozatosan emelkedő duvadak érdekes csoportosítása vonzó érdekekkel bír. A szárnyasok összeállítása szintén nagyon izléeses, de ritka madarak közül csak a magas északon tartózkodni szokott két buvár fajt látjuk, melyek egyikének csőre, mint a kormoráné, hajlott végű. — Annál érdekesebb a héják, sólymok, vércsék s baglyok csoportja, melyek között 2 gyönyörű setét barna sas, és huhu az első helyet foglalják.

Az agancsok s vadász troféák nagy zömével s ritka sokaságával az erdészeti ipar csarnokában találkozunk. Ott látjuk először is Nádasdy Ferencz gr. agancs gyűjteményét, köztük egy 20-ast, több 18-ast, 16-ast, egy rendkívül erős 14-est és 12-est; a gyűjtemény koronája azonban egy, a táblácska szerint, Betlérén lőtt 18-as, továbbá Almássy Dénes gr. öz-agancsait, melyek közül egy ki nem vert állapotban megkövesült öz-agancs, az ily példányok közötti legnagyobb ritkaságok egyik. Szönyey ur majdnem fölig erős gyöngyökkel fődött 10-es öz-agancsa, a rózsza alatti résznek, (a hol a koponyákra tapad) átmérője 5 centimeter léven az agancsnak a rózsza fölötti körületén, legalább 15 centimeterre becsülhet. — Ott van Szontágh és Mariássy urak ritka szépségű hiúza.

Rendkívül érdekes látványt nyújt Forgách Károly gr. kiállítása, a mennyiben szabadban elejtett Mufflon szarvakkal először találkozáskor, kézzel fogható bizonyosságát látjuk annak, hogy ez érdekes vadnak a Ghimesi-hegyekben meghonosítása tökéletesen sikerült. — A kiállított példányokat, melyek szarvai a fejjel és télnyakkal együtt vannak közszemlére kitéve, — az abátkertiekkel összehasonlítva, azt tapasztaljuk, hogy a vadon nevelkedetteknek nemcsak csuhája, de szarva is sokkal setétebb barna színre változott.

Festetits Tasziló gr. ugy számra mint minőségre meglepő gyűjteménye közül — mind Keszthelyen és Berzenczén lőtt szarvasok — a legszebb agancsot egyhamar kitalálni vajmi nehéz volna. Van köztük egy nagyon szép 20-as, de néhány 14-es, 16-os és 18-as aránylag sokkal erősebb, különösen egy 16-os, melynek koronája tökéletes lapátot képezve, szélességre nézve egy közönséges dámlapáttal vetélkedhetik; — a kevesebb águ agancsoknak egy része oly rendkívül erős, hogy zömök növésekről s kivált a szemág alatti vastagságról ítélve vissza vetett idősb bikák agancsainak tarthatnók. E kiállításban a balatoni gázlók és vízi madarak érdekes példányok által képviselt csoportja is tüzetes megtekintésre méltó; egy északi jegs buváron és jeges ruezán kívül gázló társaival ott látjuk a fehér nemes kócsagot, kanalas gémet és ibiszt, a nálunk honos többi rucza,

buvár lud, s apróbb gázló fajokat; s néhány igen világos csuhájú vidrát.

A szomszéd he yiséget a gödöllői kiállítás foglalta el, melyben az ő felsége által elejtett vadak egy részét izléeses elrendezésben találjuk; köztük egy igen erős 14-est, 18-ast, melyek azonban oly öreg szarvasok, mint a keszthelyieknek némelyike alig lehetett. Az agancsokkal szemben álló falat két fekete medve roppant bőre majdnem egészen eltakarja, köztük hiúz bőrök és néhány vadkan agyaras feje van elhelyezve. — E gyűjtemény legszebb darabját azonban egy ő felsége által Gödöllő vidékén lőtt vadhattyu képezi.

Az előcsarnok mellék falainak egyikén Wenkheim Rudolf gr. 20-asa egy erős dám lapátja s vele szemben Pálffy gr. 20-asa figyelemre méltó; ámbár ez utóbbinak növése se erős, se nyulánk, szabályossága és hosszú ágai által okozott bogossága következtében feltűnő s megiepő.*

Szeleczy Gyula

úr egy nagyon szabályos erős 18-ast, és az abnormitások egy igen ritka példányát állította ki. Ez abnormis 12-ősnél mint a mellékelt ábrából látjuk, közbeusó ágak tökéletesen hiányzanak, s a szemágot is csak egy kidudorodás jelzi, rendkívüli erősségénél és aránylagos rövidségénél fogva vissza vetett 16-os vagy 18-as lehetett.

A csarnok első emeletébe vezető lépcső falának első és második fordulatát, néhány talált, jobbra abnormis, fák nélküli agancs kivételével másod- és harmadrendű szarvas agancsok, dám lapátok és öz-agancsoknak számtalan, de nem feltűnő erős, vagy érdekes abnormitásokat képező öz-agancs fedi, köztük fekete, szürke és barna medvék, hiúzek, s vadmacskák bőrei függenek. A 3-dik fordulatot egész magasságában Esterházy Jenő, Ferencz és Pál grófok a Bakonyban terítékre hozott szarvasainak agancsai foglalják el. Ámbár 20-as csak egy van köztük, a 18-sok és 16-sok oly erősek, hogy akár 20 soknak beillenének, s a kiállított egyéb agancsoktól az által különböznek, hogy a 18 sok korona képződése rendszeren tölcser alakú, s kivált egyike oly tölcser képez, hogy belőle majdnem inni lehetne.

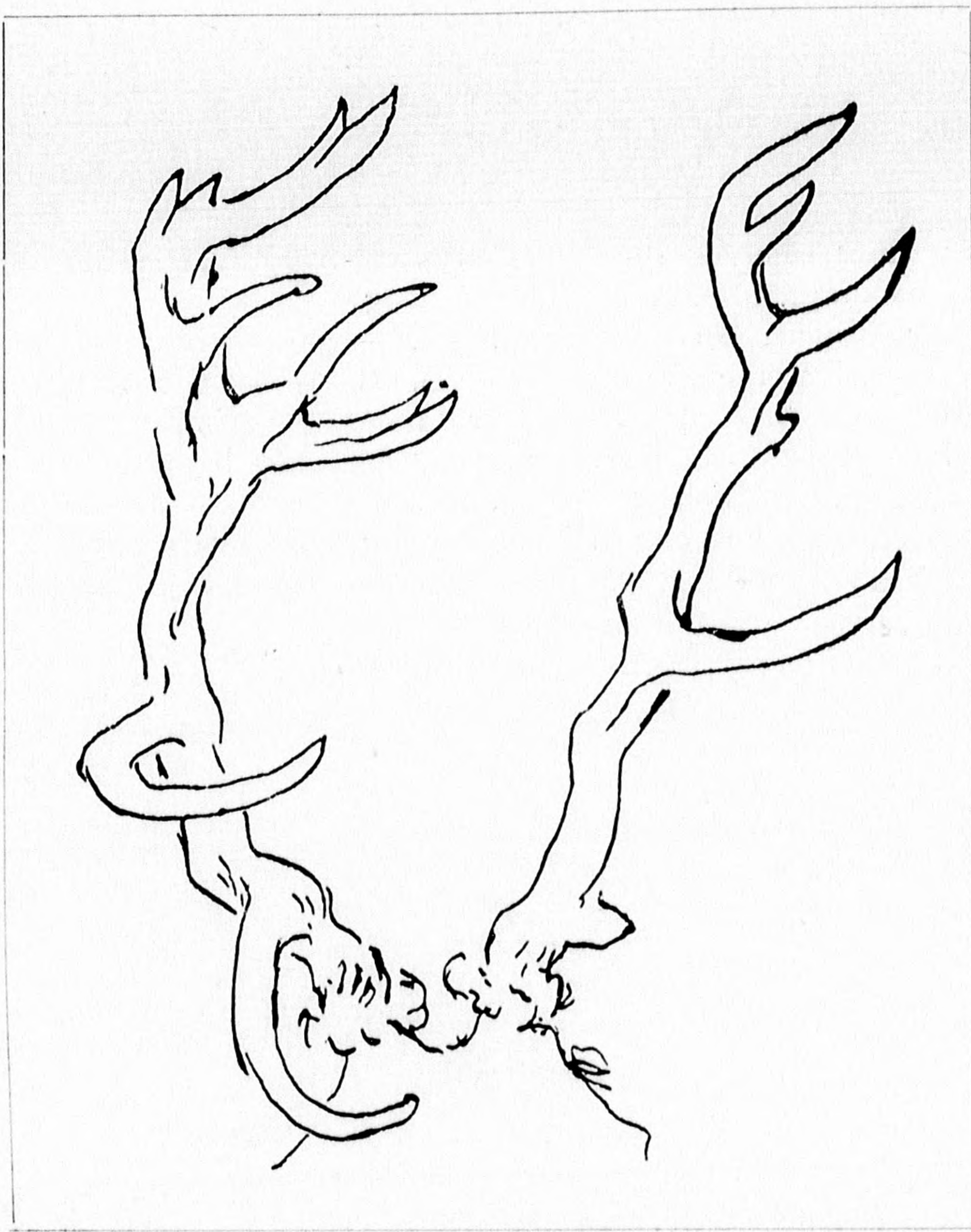
Ez agancsok között igen sok egyenetlen van, különösen egy 18-as, melynek egyik párja csak 6 águ ugyan, de majdnem két oly erős mint 9 águ párja.

A lépcsőzetnek a bejárat és ablak közti falát Andrassy Manó gr. kicsiny, de igen

* A régi muraközi agancsok voltak ehhez hasonlóak.

érdekes gyűjteménye fedi. Közte saját fején elnyújtott nyakkal egy ritka szépségű abnormitást képező Betlérén lőtt egyenetlen 12-es; ennél mint az ábrán látható, az abnormitást nemcsak az ágak képződése, hanem a két szár különböző, egymástól tökéletesen eltérő állása is képezi. Van ezen kívül még egy igen erős 12-es és 18-as; a gyűjteményt igen setét prémű hiúzek és egy szakállos fajt kakas egészítik ki.

Az erdészeti csarnok emeletét képező széles folyosó egyik részét Coburg Fülöp kir. herczeg érdekes gyűjteménye foglalja el. A terítékre hozott agancsárokat többi között egy erős 20-as és néhány szép dámlapát képviseli, az öz-agancsoknak diszpéldánya pedig egy ki nem vert erős öz-agancs kövülése, a kir. herczeg kiállított gyűjteménye leginkább medves hiúz bőrökben és havasi szárnyasokban, kivált fajtokban bővelkedik, de legérdekesebb részét

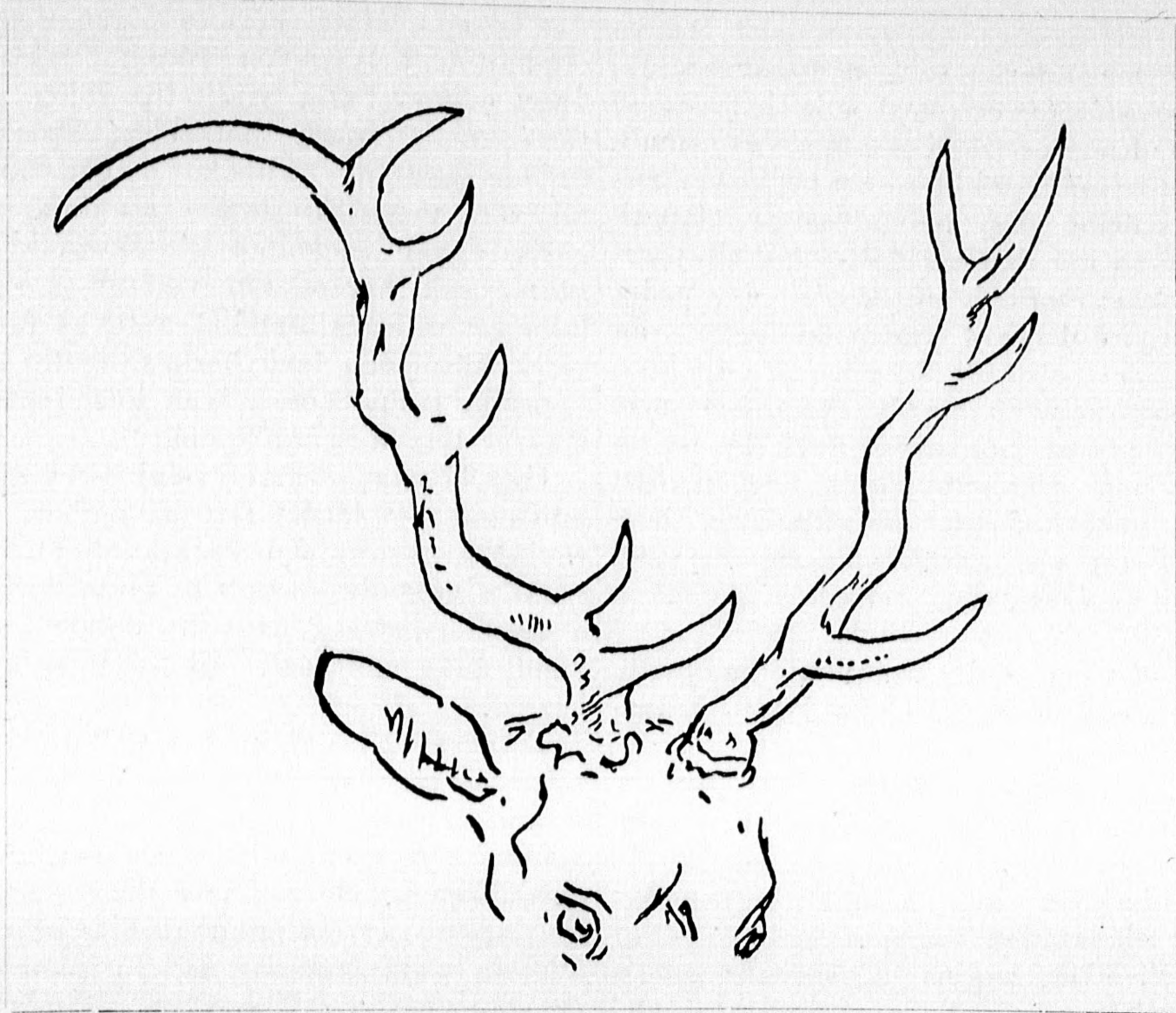

3. kép.

az a 3 vadász fegyver képezi, melyet a herczegi család magyar ősei, Koháry Farkas, András és Miklós grófok használtak.

A cső végeig ágyazott, vadászati jelenségeket ábrázoló ezüst domborművekkel gazdagon ékített s gyönyörűen vésett henger szerkezetű eme (kovás fegyverek) ágyazása, a régi tiroli cél-lövő fegyverek ágyazásával majdnem azonos, kettős ravaszuk szerkezete is ugyan az, mint a múlt évtizedekben használt cél-lövő fegyvereké, s a szalasztó ravasz is csak egy acél tüből áll, melyet, — hogy a fegyver elstüljön — csak érinteni kell; — a ravaszokat fedő kengyelen a jobb kéz 3 ujjának való félgűrű szintén meg van. — E három fegyverben régiségüktől eltekintve, minden magyar ember egy fiágban kihalt előkelő régi magyar család emlékét látja és tiszteli.

Az erdészeti csarnok földszinti fő helyiségének egyik falát, a trónörökösnek főleg orv madaraktól álló gyönyörűen össze-

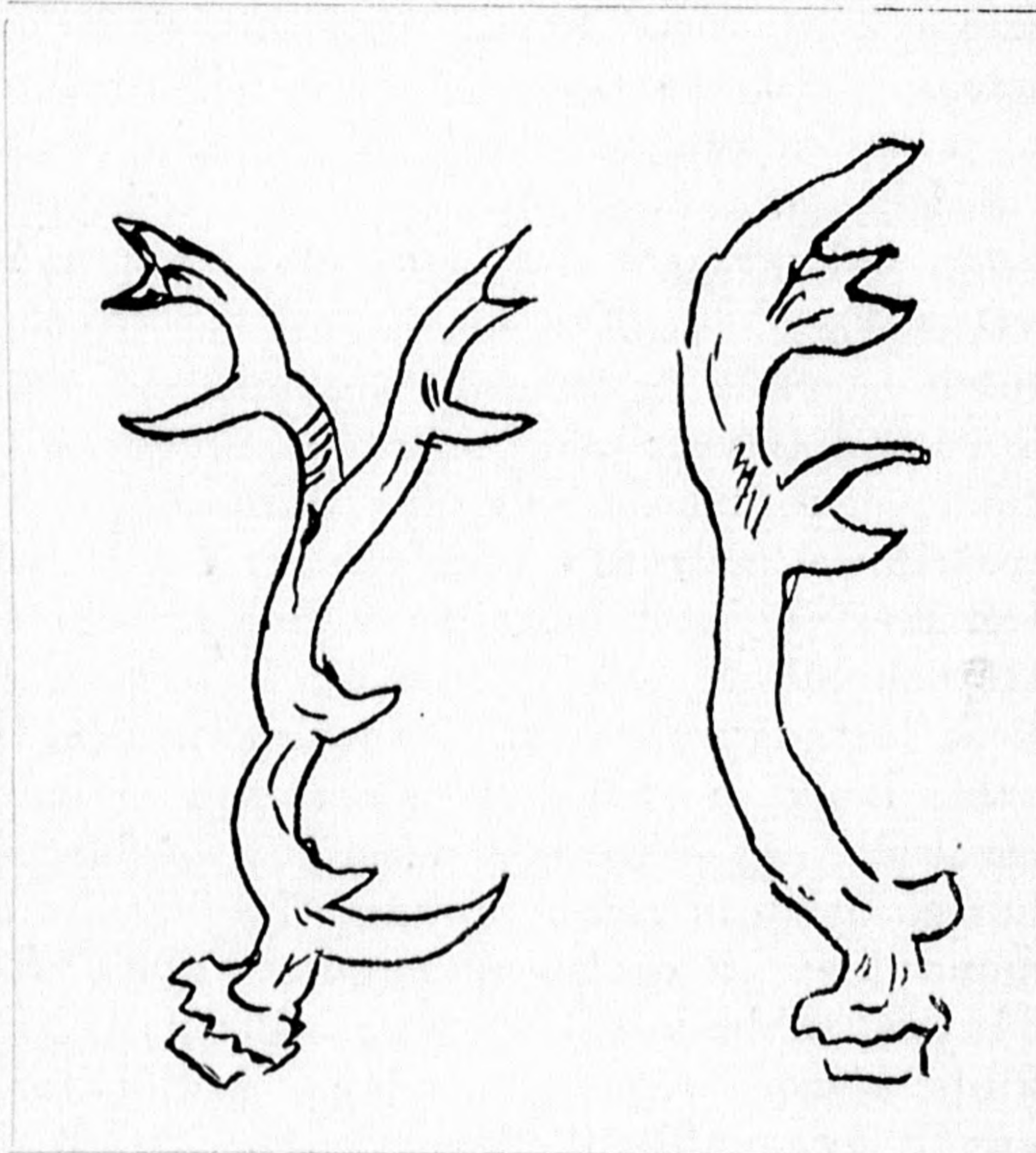
4. kép.

állított gyűjteménye foglalja el. Csinosan utánczolt sziklán és száraz fákön, a sasok, héják és keselyük hazánkban honos majdnem minden fajtát ott látjuk; — az egyes állatok, vagy kisebb csoportok elrendezése olyképen van összeállítva s az egyes példányok szárny és testmozgása akképen utánczva, hogy életmódjukat és szokásaikat lépésről lépésre követhetjük. Ott van az éles szemű figyelő királyi, arany, szirti és halász sas, a jól lakott lomha szürke, — s préda felett egymással farkas szemét néző barna keselyű; a felborzadt tollu uhu, a mint a reá csapó héjával szembe száll stb. Egy mellék fán az ölyv, sólyom és vércse fajok foglalnak helyet. A szegélyül szolgáló keretet szerte vadfejek és agancsok díszítik, melyek közül egy szabálytalan, majdnem abnormitást képező 20-as különösen az által tűnik fel, hogy az agancspár egyik szárán csak 4 ág van, s a szemágot is csak egy bütyök jelzi. — A kiállított többi agancs jobbára gyenge, s inkább díszítéstül szolgál, — az egész csoportozatot pedig egy fennálló hatalmas medve őrzi.

A kiállított agancsoknak legszebb példányait Széchényi Béla gr. számra nézve nem uagy, de minőségre talán páratlan gyűjteménye, ennek koronáját pedig egy a gödöllői pagonyban kimulva talált 26-os képezi, s ritka szép egy szabályos 16-os (lásd a mellékelt ábrát) van ezen kívül egy ungmegyei roppant erős, alighanem vissza vetett 14, s gödöllői 12-es, 14-es és 18-as, melyek az ábrán közlöttekkel együtt Grassalkovits idejéből valók, s oly rendkívül erősek, hogy bizonyosan az ágak által jelzett kornál régibb szarvasok disze lehettek.

A gyűjteményt egy gyönyörű medve, s nehány medve és hiúz bőr egészíti ki.

Az árvai uradalom kiállítási csarnoka különös érdekekkel azért bír, mert ott az észak-nyugati Kárpátok majdnem összes fajtáját együtt találjuk, s a szörmeeknek, tollas világnak és halaknak nem egy ritka példányát láthatjuk. Ott áll az egyet-

5. és 6. kép.

len zerge, mely kiállításunkat díszíti, de sajnos, hogy gida, s kampóit nélkülözni kell; mellette a csikos vad malacz, őz-gida, hegyi nyúl, s a ragadozók számos példánya, de a nem hegyi lakókat a marmotának egy igen szép példánya talán leginkább fogja érdekelni. A tollasok között, a havasok rendes lakóit, többi közt a hó ölyvöt és hó baglyot nem is említve, — a buvár, rucza és gázló fajok nagy számban vannak képviselve. Ezek között az első helyet határozottan a fekete gólya egy ritka szép példánya foglalja el; a gém nagysága, de annál sokkal erősebb testü gázló háta, szárnyai, feje nyaka és begye sötét zöld fényű fekete, melle, hasa, czombjai és farka alja hó fehér, csőre, szárai és szem vértel pedig majdnem skarlát pirosak. A kiállított tárgyaknak egy ritka példányát, egy jegér fészke 7 db. tollasodni kezdő fiával képezi, melynél csak az kár, hogy a haltüskéből készülni szokott fészkek, mohával van pótolva. A kárpáti vizek lakói is szép lazacz, pisztráng, menyhal és egyéb halak mutatvány-példányai által képviselvék.

Vadászat tekintetéből még Albrecht főherczeg csarnokát kell megemlítenünk, s egyszer mind sajnosan megjegyeznünk, hogy a legközelebbi mult agancs kiállításokból ismert bélyei agancsokat nélkülöznünk kell. A bélyei uradalom ennek mintegy pótlásául egy egész tájképet állított ki, melyben a baranyamegyei Duna árterület egy részét abban a pillanatban mutatja be, midőn egy javában bögő hatalmas 16-os sásas nádasból egy iszapos tisztásra kilép.

A vadászatra vonatkozó kiállításokon végig tekintve, majdnem csodálnunk lehet, hogy zerge kampót, hó fajtót, reznek-túzókot és pelikánt sehol se leltünk, holott e vadak hazánkban ép oly honosak mint a siket- és nyirfajd, vagy a végetlen rónák és a Tittel vidéki mocsárok és berkek egyéb lakói.

Z. H. J.

Az ölyv.

(Adat a vadászat állattanához.)

Irta: Lakatos Károly.

Közönségesebb orvmadarainknak bizonyára egyik legérdekesebb alakja a lomha röptü ölyv (vagy parlagi kánya), mellyel őszi és téli mezei-vadászataink alkalmával oly gyakran van alkalmunk találkozhatni, s a mely mindannyiszor magára vonja figyelmünket lassu, kimért röptével, és vércseszerű lebegésével, a mint Damokles kardként megáll, függ a tarlok felett, vagy áthuz csöndesen, tempós szárnymozgásokkal, miközben egeret vigyáz, melyre csodálatos modorban, rézsut irányban csap le.

Jelen cikkben ez érdekes ragadozó életére kívánok egy kis világot vetni, és különösen táplálkozási viszonyait veendem tüzetesebb szemle alá, a mennyiben ez, — a vadászat érdekét tartva szem előtt, — a vadászra nézve leginkább bírhat érdekel. Ezt megelőzőleg azonban nem lesz tán felesleges, ha külalakjára egy futó tekintetet vetünk, s némi karakterképet nyújtok az alábbiakban.

A mi közönséges mezei ölyvünk főbb ismertető jelei: a köpczös, nehézkes test; nagy, széles és tompa szárnyak, rövid, gyöngye és igen horgas csőr, puha tollazat, középhosszú-águ csüdek.

Egyike a legközönségesebb orvmadarainknak. Családjá az egész földtekén el van terjedve, Ausztrália kivételével. Fajrokonai inkább csak külsejükre, mint természetükre nézve különböznek egymástól. Valamennyien lusta, röst állatok, melyek bevont nyakkal gubbasztva és látszólag részvétlenül minden iránt, a mi körülöttük történik, órahosszat mozdulatlanul ülnek egy zombékon, határkövön, nagyobb göröngyön vagy a messzi kimagasló boglyák tetején. Ha föl kell repülniök, ezt kellellenül teszik s csakhamar ismét leszállnak, daczára annak, hogy képesek könnyen, kitartóan repülni.

Általában mindnyája kimért, komoly és csöndes magaviseletü, e mellett azonban rendkívül körültekintő óvatossagu és *fürkésződő* természetü állat, mint ezt rendelkezésük, a természet háztartásában kijelölt szerepkörük szükségessé teszi a „létért való küzdelem“-nél. A villámszárnyu sólymok-

kal párhuzamba téve, „a fölséges madarak mellett úgy tünnek fel, mint munkában eldurvult napszámos a lángész mellett. Vagy ha a sasokat a madárvilág arisztokratáinak, a héjakat rablók képmásainak és a varjakat madárrendőröknek tartjuk: az ölyvek bizonyára a *népelemet* képviselik a madarak társadalmában. Szokásuk csak annyit tenni, a mennyi létük fentartására elkerülhetlenül szükséges, tul a renden azonban egy talpalatnyit se terjeszkednek.

Hanem — bár igaz ugyan, hogy a mozgékony és frissesség nem a legnagyobb érdemük, és valami rendkívüli ügyességet se lehetne a szemükre vetni, — az is igaz ám, hogy kiszabott működési köük igényeihez képest, cselekedeteikben mindig a körülményekhez alkalmazkodnak. Szóval „mindent a maga id-jében“ tenni, hiva ásukhoz tartozik. És valóban, ha a szükség kívánja, nagyobb buzgóságot, tevékenységet talán egy állat se fejt ki, mint épen e közönséges jellemű madarak.

A lomhaság vádját is gyakran megczáfolják ama valóban szép látványt nyújtó szárnyalási mutatványaikkal, melyekkel nem ritkán órahosszat gyönyörködtetik a figyelmes vadász vagy természetbarát szeméit; midőn csupán kedvte ésből fönt keringenek, övényelnek a fényes ég sikkján, folyton emelkedve, közelebb érve a röpké fellegek pályautjához, melyen tul lassankint elvesznek a kíséző szem elől, a távolság ködébe tűnve . . .

A *mi* közönséges mezei ölyvünk (*Buteo vulgaris*), nagyságra nézve igen tekintélyes kinézésű egy madár. Mérete a csőr kam-pójától véve a fark végéig, 22 egész 25 hüvelyk közt ingadozik; * röpterje nem ritkán 4 és fél láb széles. Színezete annyira változó, hogy alig lehet két egymá-hoz tökéletesen hasonló példányt találni. Vannak sötétbarnák, világos barnák, fehér és barnával vegyes színűek, sőt egészen fehérek is. Nálunk a sötétebb színűek, ellenben észak felé a világosabbak gyakoribbak, sőt a csupa fehérek se ritkák; utóbbiak azonban nálunk nagy abnormitások, úgy hogy a fehértollu ölyvnek hazánkban való előfordulására nézve mindössze is csak egy adatom van Szeged környékéről, a hol a hetvenes években egy paraszt puskás lőtt meg egy ilyent, s nekem mint egy különös faj és unicum lőn bemutatva.

Különben a *mi* a fehér ölyvet illeti, ez távolról se külön faj, hanem egyszerűen csak *színelterés* (aberratio), és a tudományban *De Selys* belga zoologus *Falco albidus*, *Daud* pedig *Falco albus* elnevezéssel jellelte meg.

Megfigyeléseim szerint a mezei ölyvnek hazánkban 6 színváltozata fordul elő a leggyakrabban, u. m. a *világos-barna*, a *fekete-barna*, a *foltos-mellű*, a *czirnos*, és ezenkívül még két, alább ismerttetendő alak.

Az *első* (a világos-barna) világos-barna színű, egész a kormánytollakig foltokkal megrakva;

a *máéodik* (a fekete-barna) egészen feketés-barna színű, bizonytalan számú kereszt-szalagokkal farkán;

a *harmadikat* (a foltos-mellűt) a tulnyomólag sárgás fehér szín, foltos-mell és egy-

színű (sötét-barna) szárny és fark külön-böztetik meg; farka szintén szalagos;

a *negyedik* (a czirnos) a lezérdekesebb változat. Ennek felső része, melle és czombjai sötét-barnák, többi részei pedig világos-barnás-szürke vagy halványsárga alap színűek barna kereszt szalagok- vagyis hullámvonalakkal; farka ennek is és pedig legtöbbször 13—14 kereszt-szalaggal van ellátva.

E leirt négy forma és semmiféle más színváltozat, nálunk mint fészkelő és tenyészítő nem ismeretes; ezek csupán őszi és téli tartózkodásra látogatnak el hozzánk. Tenyészési körük választékát, valószínűleg az észak felé terjedő égöv tájai képezik.

Mind a négy csak északi alakja, legfölebb klimatikus válfaja(?) a *Buteo vulgaris*nak.

A *B. vulgaris* déli alakja, mely hazánk déli részén, és különösen Erdélyben épen nem tartozik a ritka tünemények közé: szintén bajosan költ nálunk; egyébiránt ez még eldöntetlen kérdés.

E déli alak, vagyis névszerint: *rozsdaszínű* változat, — föltul rozsdabarna, alól rozsdasárga, vagy fehéres kerekded és félhold alakú sötét foltokkal, toroka fehér, farka föltul rozsdabarna, tizenkét sötétebb kereszt sávollyal csikolva, alul világosabb.

A *mi* ölyvünk (a melyik nálunk költ) tollszínezete semmi vagy legalább is lényegtelen változásnak (színelterésnek) van alávetve. Egyik mint a másik mindig tökéletesen hasonlít egymáshoz (ugyanamaz életkorukat értve); nagyságuk is azonos, miről (a fönt irtakkal együtt) több mint 70 párnál — melyeket mind a fészeknél lőttek meg — volt alkalmam meggyőződést szerezhetni.

A testnagyságra vonatkozólag megjegyzem, hogy a fön ebb ismerttetett 4 változatnál egy bizonyos nagysági — illetve hosszasági méretet ritkán kaphatni, a mennyiben ez csaknem minden egyes példánynál többé-kevésbé eltérő. Mennél északibb részen van a példány szülőhelye, annál gyengébb, illetőleg kisebb testű, s tollszínezetében annál kevesebb önállóságot mutat; továbbá: testben lassabban fejlődik s csak később nővi ki magát.

A *mi* ölyvünk föltul sötét-barna, alul halvány sárgás-fehér szividomu sötét-barna foltokkal és kopjahegyszerű nyulványokkal tarkázva; szárnya vége fekete; fején tollmentében rövid és keskeny fehér karcok illetőleg vonalak vannak; farka 13—14 kereszt-szalaggal van ellátva, ezenkívül minden egyes kormánytolla fehér hegyű. Viaszbőre és csupasz, érdes lábai barna (piszkos) sárgák; csőre fekete hegyű kékes tövvel.

Minden egyes ölyv példány életidejét a szemek színéről biztosan determinálhatni. Ugyanis az igen idős példányok szemei szürkék, a fiatalokéi szürkés-barnák, és végre a középkorukéi vörös-barna színűek.

Hazánkban az ölyv, a magasabb hegylánczolatok kivételével, mindenütt található. Legkedvencebb tartózkodási helye azonban a nagyobb terjedelmű berkek, előhegységek s oly sikságok és irtásos helyek, melyeken szórványosan kisebb erdő-csoportok, facsoportozatok s itt-ott egyes magánosan álló fák s bokrok vannak. Augusz-

tus közepe tájától kezdve őszön s télen át leginkább a végtelen rónákat lakja, * s nagy előszeretettel viseltetik főleg az oly tere-numok iránt, hol elszórtan magas szalma boglyak, kúpok, magánosan álló fák s a préda kilesésére alkalmas (kimagasló) egyéb lesponatok kínálkoznak. Nyaranta csak kivételesen vetődik a sikra, s lakkörének fő választékát a tavak és egyéb vizek közelében levő berkes, ligetes helyek képezik, honnét csak igen közeli kirándulásokat tesz a szántóföldekre.

Ugy látszik, ez az ölyv-faj — és általában mindenik — lépést tart az emberi kultúrával, a mennyiben csakis oly helyeken szokott nagyobb számban mutatkozni, hol a mezei gazdaság nagyobb virágzásnak örvend, mert vadászati térkörét főleg a mező képezi.

Rátérve ez ölyvfajunk táplálkozásai viszonyainak tárgyalására, legelsőben is konstatálnom kell egérpusztító tulajdonságát, miáltal nem csekély hasznára van a mezőgazdaságnak. De csakis ősszel buzgólkodik az egerek és mindennemű kártékony állatok vadászatában, de ilyenkor aztán egyetlen példány is roppant számát pusztítja el a sarjerdők és mezei termények roppant kárára és hátrányára levő állatoknak. Ha föltesszük, hogy egy ölyv évenként 4—5000 egeret emészt el — akkor még meglehetősen csekély számot használtunk, *Blasius* tanár egy ölyv gyomrában több ízben 30—32 egér maradványát találta.

Olyan években, midőn az egérfélék különösen nagy számmal tünnek fel, az ölyvek is szokatlanul nagyobb számmal jelentkeznek, mint egyébkor; ilyenkor minden 10—15 holdnyi területen látunk egyet mozdulatlanul, mint faczölöpöt vakandturás tetején vagy egérlyuk előtt őrtállva, vagy csendesesen föl-alá léptetve.

Az oly helyeken, hol egér, patkány, ürge és egyéb rágszáló, örlő, vagy télire egész halom gabonát lyukába hordani szokó kártékony állat bőségben van (mint mondani szokták: „féregdus helyeken és években“) mindig nagy számmal tünnek föl az ölyvek is.

Zsákmányukat a mezei ölyvek — mint általában minden ölyv-faj — többszörre magasabb helyről lesik, azért látni őket bevont nyakkal, fölborzolt tollazattal órahosszat is mozdulatlanul egy helyben vesztegelni a fák tetején, boglyákon, hantokon, turásokon, határköveken stb. Igen; mert az ölyveknek mintegy a természetükben rejlik a csendes, óvatos magaviselet, minden legcsekélyebb zajnak, mellyel jelenlétüket elárulhatnák, ösztönszerű kerülése és a lapangó fülelés, mert máskülönben hogy is ejthetnék meg a szemfüles, minden legcsekélyebb zajra hihetetlen gyorsasággal eliramló apró rágszálókat!

Tehát, mint ebből kitetszik, az ölyveknek leszállás alkalmával való mozdulatlansága csak álarcz; szemeikkel eközben annál nagyobb tevékenységet fejtenek ki, a leshely közelében levő térséget folytonosan éles, átható tekintettel vizsgálván, erősen figyelve, nem mozdul-e valami s ha igen, rendkívüli gyorsasággal lépnek akcióba ellene.

Ha ültőkben nem kedvez nekik a vadászszerencse, repülésre veszik a dolgot, s

* Természetesen az ölyveknél is úgy, mint minden más ragadozómadárnál: a him *kisebb* a nősténynél.

* Augusztusban különösen az egérdus tarlók és herések körül mutatkozik.

erősen fürkésződnek mindenfelé zsákmány után, itt is ott is megállva, libegve a tarlok felett vadászó vércse módjára.

Ha kószálása közben sebhedt vadra talál az ölyv, például fázánra, vadkacsára, nyulra vagy szárnyalt fogolyra (mely utóbbi megpillantva őt, azonnal fut előle, a hogy csak tud): ez esetben röptével együtt támadási modorát is módosítja.

Kezdetben csak libeg áldozata felett és nem csap le rá mindjárt; azonban a vad megmozdultával a tevékenység benne is felébred s megindul a menekülő vad felett, helyzetét minduntalan változtatva, aszerint t. i., a mint a vad mozog, vagy a mely irányba menekülni akar. Majd lejjebb, majd feljebb csap, kisebb és nagyobb köröket vág, mintha a terepviszonyokat tanulmányozná és fejét a támadás legsikeresebb módjának megállapításán törné; és e manővrálás alatt fokozatosan halad mégis a menekülő vad felett. Egyszer aztán fölhasználván egy kedvező pillanatot, a szokottnál magasabb pontra emelkedik fel s itt egy kisebb kört vágva és a leírt kör központjából kiindulva, oly sebességgel csap le áldozatára, hogy a sebesség miatt alig lehet őt tekintettel követni.

A vadállományra csak tavasszal és midőn fiait neveli ártalmas az ölyv. Különösen a nyul-süldőkre (főleg a tavaszi első ellésre), fázánok-, tengeri nyulak-, fiafoglyokra és füriekre veszedelmes. Az öreg foglyok mentek támadásai ellen, mert lassúságánál fogva nem is igen tudná őket megkaparítani.

Gyakran az aprójószágot is ugyancsak megkergeti, és nem egy nagyreményű csibécskének oltja ki életét. Van eset rá, hogy a tyukot is megtámadja és elrabolja.

Említettekén kívül mellekesen hörsöggel, mérges és nem mérges kigyókkal, rovarokkal, földi gilisztával, tücsökkel, sáskával is táplálkozik, és kiváltképen sok vakondnak jár végére. Midőn fiai vannak, egyéb zsákmánymaradék közt mindig akadunk legkevesebb 2 vagy 3 vakondra, mely úgy látszik minden fészkeknek rendes tartalmául szolgál. Egy általam megvizsgált ölyvfészkekben nem kevesebb mint nyolcz vakond hevert, pedig csak két fiókja volt.

E szerint tehát — vakondpusztító tulajdonságát tekintve — részben a mezőgazdaságra nézve is kártékonynak kell tartanunk, a mennyiben újabb minden gazda azt vitatja, hogy a vakond hasznos állat.

Végül megemlítem, hogy a dögöt is lepi, sőt úgy látszik nagyra becsüli e piszkos kalamitást. Ha valami félreeső helyen ilyenre talál, a magasba emelkedve, a macska hosszúra nyújtott nyávogására emlékeztető és nagy messzeségre elhallatszható éles sikojtással hívja össze rá czimboráit* vagy esetleg a közelben tartózkodó fiait**, azután együtt hozzálátnak a lakomához.

A mi az ölyv birói elítélését illeti, vadászati tekintetből a kártékony és üldözendő állatok közé tartozik. Bár sokkal kevésbé veszélyes a vadállományra, mint a kisebb sasok, de mégis csak rabló és nem válogat fiatal nyulban, fogolyban, fázánban.

* Innen nevezik sok helyt *sikojtó* kányának, de hívják *sijó* kányának is.

** Fiaival gyakran vidékről-vidékre kóborol élelemszerzés céljából.

Hogy csakugyan sok kárt tesz az ölyv és *nem* kizárólag hasznos madár — mint sok elfogult pártolója szereti vitatni — legjobban meggyőződünk, ha fölkeressük fészkeiket, melyek körül a prédák maradványai, a sok nyulfark, fogolytoll, fázánfej sat. elárulják a tetemes pusztítást.

Lótenyésztés és versenyek.

Mibe kerülnek a versenylovak? Magyarország és Ausztria területén egy évben körülbelül 300,000 forintnyi díjat tűznek ki a versenyekre és e díjakra ez év elején 300 ló volt trainingban, melyek 100 sportsman birtokában vannak. A 300 ló vétel ára, ha átlag csak 300 forintot veszünk fel 900 000 forintot tesz ki. Ehhez az összeghez bátran lehet 100,000 forintot számítani oly lovak költsége fejében, melyek még mielőtt versenyezhetnének, használhatatlannokká válnak. A befektetési tőke tehát kerek egy millió forintra tehető. Ennek a tőkének évi kamata 50,000 frt; ehhez számíthatunk még 150,000 forint veszteséget, melyet a lóanyag elhasználása okoz. Ez egymagában véve 200,000 forint. Egy-egy ló trainingban évenként 3000 forintba kerül, vagyis a versenytulajdonosok összes kiadásai egy évben 1.100,000 frtra rugnak.

A berlini westendi verseny július 5-én tartatott meg. Akadályverseny. Díj 800 márka táv. 3200 méter. Elsőnek érkezett Boddien kapitány 4éves barna kanczája, Saragossa. Potsdami vadászverseny. Díj 1000 márka. Táv. 4000 m. (5 nevezés). Elsőnek érkezett gróf Bismarck kapitány 5éves sárga kanczája, Regina. Metabole gátve seny. Díj 1500 márka, táv. 2400 m. (11 nevezés). Elsőnek érkezett mr. Bum 6 éves sárga ménje, Horace Vernet. Hawel vadászverseny. Díj 1000 márka, távolság 4000 m. (10 nevezés). Elsőnek érkezett gróf Bismarck kapitány 5éves barna ménje, The Ranger.

Vadászat és lövészet.

A süketfajd-vadászat, mely a vadászoknak kedvencz sportját képezi, ez idén már befejezéshez közelg. De noha az évad véget ér, azért élénk emléktükben marad meg különösen azoknak, a kik először vettek részt e nemű vadászon; mert tudvalevőleg e vadászat egyike a legfáradságosabbnak és edzett embernek valamint szenvedélyes vadásznak kell lennie annak, a kit a fáradság vissza nem riaszt.

Ő felsége a király, a kiról bátran elmondhatjuk, hogy az ország egyik legkitünőbb vadásza, az idén is páratlan kitarással vadászott süketfajdokra, a melynek azonban szép eredménye is lett, mert az idén összesen 161 süketfajdot és 44 nyirfajdot ejtett el.

Két medvebocs elfogva. Egy parasztgazda az Uj-Schvaneburg melletti erdőben ment ki közelebb, hogy onnan fát hozzon. Midőn szekerevel megterhelve visszamenőben volt, a kocsiról egy hasáb fa esett le, melyet nagy morgás követett. A parasztgazda sietve futott a legközelebbi erdőkerülőhöz, azt hívén, hogy ott vaddisznók vannak. Az erdőkerülő még két másik fegyveres szolgálójával a paraszt által kijelölt hely-

nek tartott. Alig értek oda egy nagy anyamedve ügetett az erdőkerülő felé, az egyik segédje azonban azt szerencsésen föbe lőtte mire az erdőkerülő egy golyót bocsátott szűnéhány hetes bocs kullogott feléjük, a gyébe. Néhány perczel ezután két alig melyeket élve fogtak el.

Zerge a vásáron. A közelebb tartott hainfeldi vásáron nagy élénkséget keltett az a körülmény, hogy a vásáron végig száguldott egy himzerge. A város vége felé egy nagy mézszáros-kutya tűzbe vette. A zerge a Hainfeld mellett levő patakba ugrott, a kutya azonban ide is követte, míg végre túl a patakon elfogta. A közönség azonban a zerge segítségére sietett s így megszabadította a kutyától. Nemsokára utána a zerge párja is átszaladt a városra. Mind a kettő a közellevő hegyekből futott a vásárra.

Atletika.

— Rovatvezető: *Vermes Lajos*. —

Torna-ünnepély.

Országos tornaünnepélynek volt e napokban színhelye Budapest. Hazánk összes tornászai összejöttek, hogy megismerjék egymást s innen, az ország szivéből mondják ki a határozatot, a mely bár régi, de mindig igaz marad, hogy ép lélek csak ép testben lakhatik.

Nemcsak a főváros, de egyuttal egész Magyarország figyelemmel kísérte az ünnepélyt, mely az egyesülés, a szövetkezés ünnepe volt.

Kívánatos, hogy az eszme szélesebb körökben terjedjen és mindenütt, városokban és falvakban egyaránt alakuljanak tornaegyesületek, mert a szellemi tőkén kívül, az erő és ügyesség az, a mellyel az ország lakosainak birniok kell.

Trefort Ágoston minden beszédében hangoztatja, hogy az ő programja e három szóból áll: egészség, tudomány és vagyon. Kinek ne tűnnék fel, hogy e három tulajdonság közt az első szerepet az egészség játssza; mert a vagyon csak úgy élvezhető, a tudomány pedig csak akkor szereshető meg és értékesíthető, ha egészséggel rendelkezünk. A beteg ember csak élő árny. Már pedig az egészség fentartását és a testi erő fejlesztését kiválóan előmozdítja a testgyakorlat.

Sajnálatos, hogy a testgyakorlás nincs még annyira elterjedve, a mint azt családi és állami érdekeink megkívánák. És ennek tulajdonítható a szomorú jelenség, mely a katonasorozásnál évről-évre mindig nagyobb mértékben fordul elő, hogy a nemzet, a mely edzettségéről és vitézségéről volt híres, a melyet Európa századokon át a legjobb, a legkitartóbb katonának ismert: ma azon a ponton van, hogy nem tudja a reá eső katonai jutalékokat kiszolgáltatni.

Mert hihetetlennek látszik, pedig tény, hogy a közös hadseregbe nem tudunk annyi katonát szolgáltatni, mint a mennyit a törvényhozás megszavazott, a mi onnan származik, hogy némely vidéken oly gyenge a fiatalság, hogy a reá eső létszám nem kerül ki.

E bajon első sorban a torna által kell segíteni, mint a mely a legalkalmasabb arra, hogy a férfi erőt fejlessze és a melyre

ÁLTALÁNOS SZEMLE.

UDVAR és ARISZTOKRACZIA.

egészségi szempontból az ország minden polgárának szüksége van. Ép azért kívánatos, hogy a körünkől hazatért tornászok meggyőzzék a vidéket a testgyakorlás szükségéről s hogy úgy a fővárosban mint a vidéken minél nagyobb számú tornaegylet és tornaiskola alakuljon.

Az tinnepély lefolyásáról annyit jegyzünk meg, hogy a közgyűlés, a mely Hegedűs Sándor elnökle alatt tartatott, kimondotta, hogy a jelenvolt tornaegyletek szövetségévé alakulnak. A gyakorlatok nagy tetszésben részestültek.

Vívómesterek viadala. Nagy közönség jelenlétében történt meg Benedek Gyula szabadkai és Gisser Gyula nyitrai vívómesterek mérkőzése a kiállítási zene-csarnokban. A versenybíróság a következőleg alakult: Elnök Szilágyi Lajos, kit később Lisznyai Tihámér helyettesített; bizalmi férfiak Gisser Gyula részéről Bockelberg Ede és Árvay István, Benedek részéről Oherolly János és Vermes Lajos. Jegyző: Porzolt, a «Herkules» szerkesztője. A verseny hat órákor kezdődött s az első vágást Benedek mérte ellenfelére, egy sikerült belső kézvágással. Erre Gisser hevesen támadott, később pedig Benedek kapott egy hosszú testvágást. A vívás tizenkét menetre tüzetett ki. Az érdeklődés mindenik menethetnél növekedett. Eredmény lett az, hogy Benedek győzte le Gisser Gyulát. A győzöt megéljenzették. A mérkőzésnek folytatása lesz.

A német tornaszövetség hatodik tornaünnepét e hó 19-én tartja Drezda városában. Ez ünnepre a nemzeti tornaegylet is indít küldöttséget, melyhez csatlakozhatik minden hazai tornaegylet tagja. A kik az utazásban részt akarnak venni, legkésőbb e hó 12-kéig jelentkezzenek a nemzeti tornaegylet csarnokában.

A budai királyi várakban már megkezdtek az előkészületeket az udvar fogadtatására. Nagyobb-mérvű átalakítások vannak tervben, mivel az idei ősz a várpalotában sokkal mozgalmassabb lesz, mint az eddigiek. A királyi családnak majdnem minden tagja a fővárosban fog tartozkodni rövidebb-hosszabb ideig s a kiállítás bezárásának ünnepe az udvar még fényesebben lesz képviselve, mint a megnyitáson volt. A királyné ő felsége már szeptember hóban megérkezik Gödöllőre Mária Valéria királykisasszonnyal és nagy kísérettel, míg a király és a trónörökös pár október közepén érkeznek a budai várakba s ugyanekkor a királyi rokonság is megérkezik. Az átalakításokat egyelőre a várkertben kezdték meg, mely a szerdai vihar alkalmával szintén sok kárt szenvedett. A virággyakat nyári virágokkal töltik meg, sőt némelyikben már őszi szőnyegpázsit is pompáznak. A palota külsején több helyütt már folynak a javítások s belül az összes lakosztályokban is kisebb-nagyobb átalakításokat fognak végezni.

Milán szerbiai király ittléte alkalmával meglátogatta gróf Zichy Jenőt és neki a kiállítás körül szerzett érdemeinek elismerésül, különösen pedig az ő személye iránt tanusított előzékenységeért az I. osztályú szerb Takovarendet személyesen adta át.

Milán király három napig tartózkodott Budapesten, mely idő alatt többször megtekintette a kiállítást, s a mely tetszését nagy mértékben nyerte meg. Ugyancsak József főhercegnél is ebédelt a Margitszigeten. Az ebéden kivüle résztvettek: Graef lovassági tábornok, Zichy Jenő gróf, Lázár ezredes, Clair Gyula alezredes és Cattargi György a szerb király hadsegéde.

Szmeccsányi Dárius Árva megye főispánjának 50 éves jubileumát július hó 1-én ünnepelte meg Árva megye közönsége, mely alkalommal leleplezték az ünnepelt férfinak Vastagh György által festett arczképét. Miután a főispánnal a megye összes küldöttségei tisztelegtek, diszebed volt, melyen jelen volt a megye összes kitűnősége és értelmisége.

Stefánia trónörökösné Pozsonyváros közönségéhez intézett értesítésében elfogadta a pozsonyvárosi árvaház védnökségét és megengedte, hogy az intézet nevével neveztessek el.

EGYHÁZ.

A pápa ő szentsége mult hó 22-én fogadta a vele kibékült Pitra bibornokot; a fogadás nagyon megható volt. Mikor XIII. Leo megtudta, hogy a bibornok az előszobába érkezett, azonnal felkelt, eléje ment és az összes főpapok jelenlétében megölelte és megcsókolta. Ő szentsége azután Pitrával dolgozó-szobájába ment és egy óránál tovább értekezett vele.

A laveli püspök levelet intézett ő szentségéhez, melyben nagy örömet fejezi ki a maga és hivei nevében ama levél fölött, melyet ő szentsége a minap Giubert párisi bibornok-érsekhez intézett. A laveli püspök a párisi bibornok-érsekhez is intézett levelet, melyben hozzájárulását jelenti ki a bibornok-érseknek a szent Genovéva templom világhírasítása ellen közzé tett tiltakozásához.

Dr. Melchers kölni érsek száműzetésének 10 éve alatt minden okmányt, melyet egyházmegyéjébe küldött, így keltezett: «száműzetésem helyéről» s ez okmányok rendesen kerülő utakon jutottak Kölnbe. Csak a beavatottak tudták, hogy az érsek hol él. Most, hogy az ősz érsek bibornokká fog kineveztetni, s állandó tartózkodásra Rómába megy, a „Köln. Volksztg.“ nyíltan közli a helység nevét. Ez Maestrich, Holla-diában, hol a ferenczrendiek kolostorában két szerény szobácskában lakott.

HADSEREG.

A hajóraj báró Sterneck altengernagy vezérlete alatt Piumében gyakorlatokat tartott, a melyek kiválóan sikerültek.

A Pozsega völgyében közelebb nagy hadgyakorlatok fognak tartatni, a melyeken 30,000 ember fog részt venni. A hadgyakorlatot, melyen a király is jelen lesz, báró Ramberg tábornak fogja vezényelni.

SZINHÁZ.

Blaháné Lujza asszony visszamegy a népszínházba. Evva igazgatóval szerződést kötött a régi feltételek mellett. A régi feltételek szerint a játékdíjakkal együtt 23,000 forintot fizet a népszínház évenként a művésznőnek, a ki arra is kötelezte magát, hogy mindaddig tagja marad a népszínháznak, míg Evva igazgató bérlete le nem jár.

Kiadótulajdonosok: Gr. Kreith Béla és Zarándy A. Gáspár.

Id. Müller J.

ürmös-kivonata

Kapható:

Budapesten, IV. rostély-u. 5. sz.

tea és finom sütemény-sütődeben

az «arany percz»-nél

valamint az előbbkelő fűszerárusoknál.

Használati utasítás

a legjobb minőségű ürmös előállítására, mely minden időben elkészíthető és az egészségnek igen hasznos.

Mint hogy a legtöbb ürmös-készítők az édes anyagot musttal helyettesítik, úgy hogy az ily ürmös elvezése fejfájást és más kellemetlen bajokat okoz, minden ürmös-barátnak és nagyobb vendéglők tulajdonosainak évek óta megjobbitott.

Ürmös kivonatomat

a legmelegebben ajánlhatom.

1 iteze vörös borra 4 lat törött cukor és az ürmös-essenciából 4 kávéskanállal, hölgyeknek 1 lat cukorral több vétetik.

Ez a keverék

a legjobb és legegészségesebb ürmöst adja.

A ki egyszer essenciából készült ürmöst élvezett, soha más ürmöst nem iszik.

Vendéglő-tulajdonosok, kik ürmöst akarnak készíteni, 8 iteze borra egy palaczk essenciát és egy font törött cukrot vegyenek bele, mely a legjobb ürmöst adja.

Essenciám évek hosszaiig eltehető.

NB. Gyomor-elgyengülés, rossz étvágykor és görcsöknel, 1 vagy két kanállal ezen essenciából bevéve, a legjobb hatással van.

Legujabb időben ezen essenciámmal

a hideglelés ellen

kísérletek tétettek, és mint csodálatos jó gyógyszer bebizonyult.

Utazóknak — kik olyan vidéken utaznak, hol rossz bor vagy rossz víz létezik, ezen essenciám elkerülhetlen szükséges.

Egy falusi iskolában se hiányozzék ezen essenciám midőn rendszeren a gyermekek betegségei romlott gyomortól erednek és 1 kávéskanállal ezen essenciából beadva a gyermeknek segítve van.

Minden nagyobb gyári és egyéb műhelyeknek essenciámat mint kellemes gyógyszert ajánlhatom.

Essenciám egy házban se hiányozzék, különösen falun, hol orvosi segély nem oly gyorsan található.

Egy palaczk ára használati utasítással együtt 50 kr.

Legkisebb küldemény 6 palaczk.

Egy 1 itezés palaczk ára 1 frt. 80 kr.

Egy 2 itezés palaczk ára 3 frt. 50 kr.

(Utánozás végett!)

Csak az az essencia az én gyártmányom, hol a palaczkon nevem be van öntve.

BANKOK ÉS HITELINTÉZETEK.

Általános Magyar Muncipális Hitelintézet VI. ker. Sugár-ut 46. sz.	Első viszonylagos takaré- és segélyszövetkezet VII. Dohány-u. 3.	Magyar Jelzálog-hitelbank V. Erzsébet-tér 9.
Angol-osztrák bank fiókja IV. ker. Bécsi-utca 2.	Kereskedelmi takaré- és hitelszövetkezet V. Gizella-tér 2.	Magyar leszámító és pénzváltó bank V. Dorottya-u. 8.
Budapesti Bankegyesület Részvénytársaság V. ker. Erzsébet-tér 18.	Kisbirtokosok országos földhitelintézete IV. Károly-körut 10.	Magyar országos bank részvénytársulat V. Nádor-u. 9.
Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár központi osztály V. Dorottya-u. 4. budai osztály II. ker. Fő-utca 2. Józsefvárosi osztály VIII. ker. Kerepesi ut 69. sz.	Központi ipartársulati hitelintézet IV. ker. Váci-u. 8.	Magy. országos központi takarékpénztár IV. Bécsi-u. 4.
Budapest III. ker. takarékpénztár III. ker. Lajos-utca 221.	«Lipót» takaré- és hitelegylet VII. Király-u. 39.	Osztrák földhitelintézet IV., Bécsi-u. 5.
Budapesti Iparbank V. Józseftér 9.	Magyar általános hitelbank V. Nádor-u. 12.	Osztrák magyar bank V., József-tér 2.
Első osztrák takarékpénztárral egyesült általános ellátási intézet magyarországi képviselősege V. Dorottya-u. 8.	Magyar általános takarékpénztár-részvénytársaság V. József-tér 8.	Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület V., Egyetem-u. 2.
Első osztrák takarékpénztárral egyesült általános ellátási intézet magyarországi képviselősege V. Dorottya-u. 8.	Magyar földhitelintézet V. Bálvány u 7.	Pesti magyar kereskedelmi bank V., Dorottya-u. 1.

BIZTOSÍTÓ INTÉZETEK.

Adriai biztosító társulat cs. kir. szab. IV. Váci-u. 9. saját házában.	Azienda osztr. francia elemi és baleset-biztosító társaság magyarországi képviselősege IV., Hajó-utca 2.	Foncière Pesti biztosító intézet V., Sas-u. 10.
Anker élet- és járadék-biztosító társaság V., Gizella-tér 6.	Első magyar ált. biztosító társaság Budapesten. IV., Vigadó tér 1. saját háza.	Gresham életbirt. társaság magyarországi fiókja V., Ferencz-József-tér 5. és 6.
Assicurazioni Generali biztosító intézet V., Dorottya-u. 10.	Magyar-francia biztosító részvénytársaság IV., Városház-tér 1.	

GYÓGYINTÉZETEK.

Batizfalvi Samu dr. egyetemi magántanár VII. ker., Városligeti fasor.	Frank S. dr. nyilv. gyermekgyógyintézete VII., Király u. 41.	Vaskovics dr. vizgyógyintézete I., Városmajor-u. 64.
--	---	---

S Z Á L L O D Á K.

Angol királynő IV., Deák-Ferencz u. 1. sz.	Fehér ló VIII., Kerepesi-ut 15.	Orient szálloda VII. Kerepesi-ut 42.
Aranysas IV. Ujvilág-u. 3. sz.	Frohner szálloda V., Nádor-uteza 22.	Pannonia szálloda VIII., Kerepesi-ut 7.
Grand Hôtel Hungaria IV., Hid-uteza 1.	István főherczeg V., Akadémia-uteza 1.	Páris városa VI., Váci-körut 25.
Erzsébet királyné IV., Egyetem-uteza 5.	London városa VI., Váci-körut 65.	Széchenyi szálloda II., Lánchid-u. 12.
Európa szálloda V., Ferencz-Józset-tér 7.	Magyar király V., Dorottya-uteza 2.	Tigris szálloda V., Nádor u. 5.
Fehér hattyu VII., Kerepesi-ut 4.	Nemzeti szálloda IV., Váci-uteza 20.	Vadászkürt szálloda IV., Kis-hid-u. 5.

F Ü R D Ő K É S F O R R Á S O K.

Császárfürdő III. Zsigmond-u. 31.	Ráczfürdő természetes forrás és gőzfürdő I., Hadnagy u. 2. és 4.	Lukácsfürdő III. Zsigmond u. 31.
Dianafürdő V., Ferencz-József-tér 3.	Rudasfürdő természetes forrásfürdő I., Rudasfürdő-tér 5. 6.	Margitszigeti fürdő Margitsziget.
Gschwindt-féle fürdőintézet VIII., Üllői-ut.		Sárosfürdő I., Gellért-rakpart 40.

K Ö Z L E K E D É S I I N T É Z E T E K.

Ferencz-csatorna gőzvontatási vállalat V., Mária-Valéria u. 10.	Első cs. kir. szab. duna-gőzhajózási társaság Forgalmi igazgatóság V., Rudolf rakpart saját ház.	Magyar északkeleti vasut II., Lánchid-u. 1.
Osztr. államvasut társulat magyar vonalainak üzletvezetősége VI., Teréz-Körut 50.		Magyar kir. államvasutak VI., Andrassy-ut 87.